

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Центр заочної, дистанційної та вечірньої форм навчання
Кафедра германської філології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Спеціальність 035 «Філологія»
Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад
включно), перша – англійська»

Англомовна економічна терміносистема: перекладацький вимір

Допущено до захисту «__» _____ 20 р.

Зав. каф. германської філології _____ к.філол.н.,проф. Кобякова І. К.

Виконала:
студ. групи ПРмз-92
Чайка Тетяна Юріївна

Науковий керівник:
к. філол. наук, доц.
Щигло Лариса Володимирівна

Суми 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ 1.....	8
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ.....	8
1.1 Розвиток теорії термінології та її статус у новітньому мовознавстві.....	
.... Ошибка! Закладка не определена.	
1.2 Сутність і природа концепту «термін» та співвідношення концептів «термінологія» і «терміносистема».....	Ошибка! Закладка не определена.
1.3 Термінологічна система як лінгвістична модель спеціальної комунікації.....	19
Висновки до розділу 1.....	24
РОЗДІЛ 2.....	26
ТЕРМІНОДЕРИВАЦІЙНИЙ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ ВИМІРИ АНГЛОМОВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ.....	26
2.1 Термінодеривація як особливий тип словотворчого процесу.....	Ошибка! Закладка не определена.6
2.2 Перекладацькі стратегії відтворення термінологічних одиниць англomовної економічної терміносистеми українською мовою.....	
.. Ошибка! Закладка не определена.2	
Висновки до розділу 2.....	
.. Ошибка! Закладка не определена.2	
РОЗДІЛ 3.....	43
МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНО ЗОРІЄНТОВАНОГО ПЕРЕКЛАДУ: АНГЛОМОВНА ЕКОНОМІЧНА ТЕРМІНОСИСТЕМА.....	43
3.1. Професійно зорієнтована перекладацька компетентність.....	Ошибка! Закладка не определена.
3.2. Методичний алгоритм навчання перекладу англійських термінологічних одиниць економічної сфери діяльності: ІТ-підхід.....	Ошибка! Закладка не определена.9

Висновки	до	розділу
3.....	.....	.....
Ошибка! Закладка не определена.6		
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	Ошибка! Закладка не определена.	8
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		63
СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ		69
СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....		70
SUMMARY.....		72

ВСТУП

Прогресивні зміни у розвитку суспільства, а саме тотальна глобалізація та інтеграція, спричиняють стрімке зростання інформаційно-комунікативних технологій, сприяють появі нових гео економічних викликів, політичній, економічній та культурній інтеграції, що у свою чергу, уможлиблює перманентне збагачення корпусу наукових слів-термінів у різних галузях знання. Звідси, у межах новітньої мовознавчої науки прерогативним завданням вивчення залишаються закономірності формування, функціонування і подальшого розвитку термінологічних систем [55, с. 21–22].

Варто зазначити й про те, що в епоху розвитку економічних відносин і швидких економічних реформ вагомості набуває комунікація в галузі економіки, і, відповідно, адекватний переклад такого значного прошарку мови як економічна термінологія.

Новітній етап розвитку термінознавства характеризується значними теоретико-методологічними напрацюваннями, утім, і до сьогодні в термінознавстві наявні і деякі проблематичні питання, що виражаються в неоднозначності думок щодо конкретних аспектів зазначеної науки.

Актуальність нашої магістерської роботи полягає:

– по-перше, у потребі розроблення практичної компетентісно-інтегративної моделі перекладу задля вдосконалення принципів теорії моделювання у сфері перекладацької діяльності з урахуванням як лінгво-соціокультурних компонентів, так і конкретних предметних знань перекладача

з інших дисциплін і власне самої особистості перекладача, оскільки у попередніх розвідках під час розгляду спеціального перекладу недостатньої уваги надається вторинній мовній особистості як вагомому чиннику перекладацького процесу, тому на сьогоднішній день виникає потреба у розгляді креатора кінцевого продукту перекладу, тобто перекладача, його знань, умінь і навичок;

– по-друге, у потребі розроблення моделей спеціального перекладу з урахуванням прагматичних інтенцій, оскільки інтенсифікація ділових і мовних контактів вимагає перманентного підвищення якості професійно-зорієнтованих перекладів в зв'язку з тим, що змінюються економічні інтереси українських суб'єктів ділової сфери діяльності, а саме зростають їх інтереси щодо просування власних економічних бізнес-проектів.

– по-третє, у потребі вдосконалення перекладацьких стратегій англійських термінологічних одиниць економічної терміносистеми українською мовою;

– по-четверте, у потребі подальшого розроблення методико-прикладних засад навчання галузевого перекладу з опертям на інноваційні перекладацькі технології.

Об'єктом дослідження виступають термінологічні одиниці економічної терміносистеми сучасної англійської мови.

Предметом вивчення є компетентнісні засади відтворення англійських термінів економічного спрямування українською мовою з урахуванням їх структури та семантичного навантаження.

Метою нашої розвідки є висвітлення структурних, семантичних та перекладацьких аспектів термінологічних одиниць як базових компонентів англійськомовної економічної терміносистеми, а також розроблення методичного алгоритму навчання перекладу термінологічних одиниць англійської економічної сфери діяльності.

Досягненню поставленої мети сприяло вирішення таких **завдань**:

- з'ясувати сутність і природу таких полівимірних концептів як «термін», «термінологія», «терміносистема» з урахуванням аналізу наукових доробок як вітчизняних, так зарубіжних мовознавців;
- виокремити структурні типи англійських економічних термінологічних одиниць;
- висвітлити перекладацькі стратегії відтворення англійських економічних термінів українською мовою;
- розробити методичний алгоритм навчання перекладу термінологічних одиниць англійськомовної економічної терміносистеми;
- окреслити подальші перспективи вивчення англійської економічної термінологічної системи.

Матеріали та методи дослідження. Теоретичне та методологічне підґрунття дослідження становлять постулати праць як вітчизняних, так і зарубіжних лінгвістів, учених-термінознавців, перекладачів та економістів за такими дослідницькими напрямками:

Термінознавство: Є. Вюрстер, Ф. де Соссюр, О.О. Реформатський, В.І. Карабан, Л.М. Черноватий, О.В. Суперанська, В.М. Лейчик, С.В. Гриньов, Б.М. Головін та інші.

Теорія мови для спеціальних цілей (LSP): Т. Р. Кияк, Р.Є. Пилипенко, Т. Кабре (Т. Cabre), Дж. Драскау (J. Draskau), Г. Питча (Н. Pitch) та компетентнісний підхід (І.О. Зимня і Н.М. Гавриленко) та інші.

Міжкультурна комунікація: В.Г. Костомаров, М.Ф. Алефіренко, В.І. Карасик, С.Г. Тер-Мінасова, В.З. Дем'янков, О.С. Кубрякова, М.В. Піменова, З.Д. Попова, І.О. Стернін, О.Д. Шмельов та багато інших.

Перекладознавство: Т.Р. Кияк, О.Д. Огуй, В. Федоров, Я.І. Рецкер, Л.С. Бархударов, В.М. Комісаров, О.Д. Швейцер, В.Г. Гак, Р.К. Міньяр-Белоручев, Р. Якобсон, Л.Л. Нелюбин, Л.К. Латишев, М.К. Гарбовський, В.І. Хайрулін, Ю. Найда, П. Ньюмарк (Р. Newmark), М. Снелл-Хорнбі (М. Snell-Hornby), Р. Куβmaul, К. Reіβ та інші.

Базисом дослідження є принцип вивчення і узагальнення фактичного матеріалу, що відібрано з англomовного он-лайн словника *A Dictionary of Economics*. У всесвітній мережі Інтернет вагомим джерелом емпіричного матеріалу дослідження виступили також публікації, що розміщуються на сайтах, авторами яких є експерти з фінансово-банківської галузі, фахівці економічної сфери діяльності.

Із загального обсягу розглянутого матеріалу було відібрано понад 200 слів-термінів і словосполучень, що за семантичними критеріями відповідають галузі економіки. Усі відібрані економічні терміни перевірялися з опертям на контекст і переклад.

Під час дослідження в методологічному аспекті застосовувалася така сукупність методів: метод суцільної вибірки, описово-аналітичний метод, контекстуальний метод, контрастивний метод, метод моделювання, метод компетентнісного моделювання перекладу.

Методом *суцільної вибірки* були проаналізовані англomовні лексикографічні джерела економічного спрямування та Інтернет ресурси, з яких було виокремлено терміни-слова та термінологічні словосполучення англійськомовної економічної терміносистеми. *Описово-аналітичний* метод дозволив здійснити таксономію та інтерпретацію англійськомовних економічних термінологічних одиниць. *Контекстуальний метод* сприяв виявленню лінгвальних і позалінгвальних особливостей англomовних економічних термінологічних одиниць. *Контрастивний* метод слугував для порівняння англomовних та україномовних термінологічних одиниць. Метод *моделювання* уможливив виявлення дериваційних моделей англomовних термінологічних одиниць економічного спрямування.

У магістерській роботі найбільш вагомим методом дослідження виступає саме метод *компетентнісно-інтегративного* моделювання перекладу, що як практично-зорієнтований за своєю суттю сприяє забезпеченню галузевого перекладача сукупністю знань задля формування

його фахової компетентності, що реалізується як у мовному, так і міждисциплінарному аспектах [14; 28; 29; 58].

Теоретичне значення. Результати нашої магістерської роботи є певним внеском як у загальну теорію перекладознавства загалом, так і у теорію професійно зорієнтованого перекладу зокрема. Висвітлення дериваційних аспектів економічних термінологічних одиниць та визначення стратегій їх перекладу за структурними та семантичними типами уможливило виявлення конкретних специфікацій перекладу зазначених одиниць, що функціонують у терміносистемі англійської мови.

Практичне значення. Отримані результати можуть бути корисними під час написання курсових, дипломних робіт з проблематики професійно зорієнтованого перекладу загалом і економічного перекладу зокрема, а також використовуватися у процесі навчання майбутніх фахівців-філологів спеціалізованому перекладу, а саме перекладу англomовної економічної сфери діяльності.

Публікації. Основні положення і результати магістерської роботи висвітлено в 1 науковій фаховій статті «Проблема збереження глибинної структури тексту під час перекладу (на прикладі текстів економічної спрямованості)» [26] та на засіданнях наукового гуртка «Міждисциплінарні студії мовного простору» (науковий керівник: к.філол.н., доцент Щигло Л.В.).

Структура магістерської роботи визначається метою та завданнями, що вирішуються задля досягнення конкретного наукового результату. Магістерська робота загальним обсягом 77 сторінок вміщує вступ, три розділи з висновками до кожного із них, загальних висновків, списку використаних джерел, списку довідкових джерел та списку ілюстративного матеріалу.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ

1.1 Розвиток теорії термінології та її статус у новітньому мовознавстві

Витоки термінознавчої науки як самостійного напрямку закорінені у початку 30-х років минулого століття. Апологетом вітчизняного термінознавства виступив Д.С. Лотте, перша концептуальна стаття якого була присвячена проблемам уніфікації та стандартизації технічної термінології. До того ж праці таких вчених-лінгвістів як Г. О. Винокура та О.О. Реформатського сприяли становленню вітчизняного термінознавства як науки. Зокрема, Г.О. Винокур сфокусував свою увагу на лінгвістичній сутності терміна, природі та формуванні терміносистем, кореляціях між номенклатурою та термінологією [10]. В доробках О.О. Реформатського сформульовано основоположні принципи вітчизняної науки про термін [39]. Також варто згадати і таких представників вітчизняного термінознавства як О.С. Ахманову,

С.В. Гриньова, В.О. Татарінова, Р.Г. Піотровського, Т.Р. Кияка, В.І. Карабана, Л.М. Черноватого, Ю.А. Зацного та багатьох інших.

Початок зарубіжної термінознавчої діяльності пов'язують з першими доробками австрійського вченого Ойгена Вюстера. Г. Г. Хакімова, аналізуючи концепції О. Вюстера і його теорії, розроблена для задоволення міжмовних потреб, а не для того щоб показати всю глибину і варіативність термінології. Ця теорія не є найповнішим і глибоким відображенням суті термінології. Утім, вона стала саме тією основою, на якій ця дисципліна розвивалась далі [39].

На сучасному етапі розвитку термінології виокремлюють такі підходи до її опису та студіювання:

1. Ономасіологічний підхід (вивчення специфіки семантики, морфології, морфолого-синтаксичного термінотворення).

2. Гносеологічний підхід (розгляд когнітивних аспектів семантики термінів та їх сукупностей).

3. Функціональний підхід (вивчення специфіки функцій терміна).

4. Типологічний підхід (дослідження взаємодії окремих типів і класів термінів з позначуваними ними поняттями та кореляції терміна з іншими класам і підкласами лексики мови).

5. Стилiстичний підхід (опис термінів, що утворюються і використовуються у конкретній для них сфері, а також в межах загальноживаної лексики) [48, с. 954].

Як засвідчує аналіз наукових розвідок у галузі термінознавства сьогодення, прерогативою їх вивчення є термінографія, проблеми уніфікації термінів і терміносистем в умовах глобалізаційних процесів та інтеграції наукового знання.

Варто зазначити, що середина ХХ століття у термінознавчій діяльності ознаменувалася формуванням окремої дисципліни з фокусуванням на студіюванні мови для спеціальних цілей (*language for special purposes*). До того ж вже у цей період застосовується вперше саме англomовний термін *language for special purposes* (LSG) задля позначення мовного арсеналу, що задіяна у

спеціальній комунікативній галузі з метою відтворення взаєморозуміння між комунікантами конкретної сфери комунікації, тобто в галузі, що зумовлюється конкретним предметом, інтенціями й умовами [19, с. 16; 72; 73;74]. Варто додати, що поряд із англійськомовним терміном мова для спеціальних цілей функціонує й інший англійський термін *language for general purposes* – мова для цілей загальнолюдського спілкування LSG (*language for general purposes*), де, як зазначають деякі науковці, наявні лише мовні одиниці конкретної загальнонаціональної мови, до того ж в мові для спеціальних цілей (LSP) окрім мовних одиниць загальнонаціональної мови здебільшого трапляються спеціальні номінативні одиниці, тобто терміни відповідної предметної галузі [1, с. 33].

Утім, фокус уваги спеціалістів фокусується здебільшого на спеціалізованих знаннях, ніж на спеціальних цілях. Розглянемо задля підтвердження попередньої думки еволюційний розвиток термінологічної науки з опертям на доробки як зарубіжних, так і вітчизняних лінгвістів-термінологів. Зокрема, період розвитку дисципліни, що фокусується на вивченні мов для спеціальних цілей є незначним, утім, зацікавленість зазначеним терміном і його потрактуванням є досить високою, до того ж проблемами організації термінів у вигляді термінологічних словників займалися задовго до появи самої дисципліни.

Варто зазначити, що науковці висвітлюють період з кінця Середньовіччя до кінця XVIII століття як протонауковий період, що характеризується появою спеціальних лексем – прототермінів, тобто спеціальних понять професійної сфери здебільшого різних ремесел [17, с. 45].

Як відомо, мова науки виникла на базисі латини як потреба у конкретних засобах в європейських мовах. Ця мова формувалася у процесі дискусій на порубіжжі XVI та XVII століть і увиразнилася в матеріалах перших наукових журналів, в яких було опубліковано здобутки спостережень за конкретними явищами [36, с. 198]. У цей часовий інтервал формуються засади для становлення мови за спеціальними цілями та її фіксації. Звідси, з достатньою

аргументованістю В. М. Лейчик виокремлює п'ять основних періодів в розвитку вітчизняної та зарубіжної науки термінології, де особливу увагу акцентує на початковому етапі, тобто етапі висхідному (підготовки), оскільки саме у період з XVIII століття до 20-х років XX століття укладаються двомовні й багатомовні термінологічні словники, і, відповідно, закладається фундамент термінознавства як окремої наукової дисципліни [33].

Утім, зарубіжні спеціалісти не виокремлюють підготовчі етапи, оскільки вважають, що європейська термінознавча наука зароджується після Першої світової війни завдяки науковим доробкам О. Вюстера й, зокрема, його докторській роботі «Міжнародне нормування мови у техніці, особливо в електротехніці», що вийшла у світ в 1931 році і стали початком становлення зарубіжної термінознавчої науки.

У другому періоді розвитку термінознавства вже досить широко і глибоко осмислюється понятійна сфера термінологічних одиниць. Термінологія вивчається з позицій семасіологічного підходу, що починається зі слова як формального плану мови, або ономасіологічного підходу, тобто враховувався змістовний план знака, тобто значення. Звідси, перший підхід є суто лінгвістичним, а другий зумовлюється термінологічним підходом. Ономасіологічний підхід спирається на термінологічні стандарти й методи, за участі яких уможливується описати будь-яку сукупність термінів, що пов'язані один з одним спільним поняттям.

Концептологія (conceptuology), як і семантика є лінгвістичною дисципліною. Утім, варто їх не уподібнювати, оскільки концептологія базується на понятті, що функціонує незалежно від терміну, значенням якого є. Термін корелює із концептом лише тоді, коли після належного розгляду того, чи дійсно цей термін співвідноситься з конкретним поняттям. Згідно з витлумаченням, поняття – це значення терміна, звідси, термін має значення, що одночасно є поняттям [11, с. 53].

До того ж ще однією із проблем є така, чому поняття функціонує незалежно від терміну. Практика термінологічної діяльності

системнозорієнтованого періоду засвідчує, що у теорії термінології того часу дійсно існували протиріччя, що унеможлиблювалося пояснити тим, як саме потрактовуються термін і поняття. Ці протиріччя дозволили виявити, що термін не може бути однозначним і володіти незмінним планом вираження, концептуальною універсальністю, незалежністю від синтаксичного оточення. На цьому етапі мова описується як об'єкт, як продукт, як предмет вживання, до того ж лінгвістична реальність виявляла зовсім інші характеристики [2, с. 24].

Третій період розвитку термінознавства як науки виокремлюється як текстолінгвістичний етап. Основною характеристикою цього етапу розвитку термінологічних знань є те, що терміни вивчаються у тексті, а не поза ним. На переконання, Дж. Сагера, значення терміна може змінюватися в залежності від жанру тексту, на що варто звертати увагу у процесі перекладацької діяльності [71, с. 110]. До того ж тексти можуть варіюватися в залежності від того, як вони висвітлюють авторський замисел на реальність, понятійна сфера змінюється разом із ним, заміна одного терміна на інший у комунікативному аспекті увиразнює фіксоване знання, соціальний та професійний статус спільноти користувачів, а також рольові відносини між комунікантами.

Соціотермінологічні студії та їх постулати стали підґрунтям для подальших концептуальних теорій термінознавства. З початку 2000 р. Європейська термінологічна думка початку 2000 років розпочинає пов'язувати опис терміна та його параметрів з втіленням у людському досвіді. До того ж концепт визначається як одиниця знання, що ґрунтується на властивостях (елементах знання), інтерсуб'єктивності усвідомлюваних та взаємозлагоджених з професійною спільнотою у конкретний проміжок часу; характеризується життєвим циклом, що детермінується динамікою когніції [23].

Четвертий етап розвитку термінознавства є когнітивно-комунікативним, тобто зорієтованим на опис не лише мови для спеціальних цілей, а здебільшого на специфіку комунікації за фаховим спрямуванням [42, с. 5].

Отже, результат аналізу засвідчує, що для різних еволюційних періодів становлення термінознавства притаманні різні підходи до дослідження термінології як у вітчизняному, так і в зарубіжному термінознавстві.

1.2 Сутність і природа концепту «термін» та співвідношення концептів «термінологія» і «терміносистема»

У сучасній науці про мову проблема дефініції терміна, незважаючи на досить тривалу традицію досліджень, є одним з найбільш актуальних питань. Як засвідчують результати дослідження, вивченню лінгвістичної сутності терміна присвячена велика кількість фундаментальних праць, утім, до теперішнього часу в лінгвістиці не вироблено універсального і вичерпного визначення терміна [56; 57].

Дослідники-термінологи минулого століття вважали термін особливим словом, окремим продуктом свідомого авторського словотворення, а термінологію – ізольованою, чітко окресленою підсистемою в межах загальної системи мови [27, с. 44; 61; 59].

Термін розглядається різними вченими як одна з мовних універсалій, що вирізняється низкою дефініцій. Термін – це «слово або словесний комплекс, що вступає у системні відношення з іншими словами і словесними комплексами і утворює разом з ними в кожному окремому випадку і в певний час замкнену систему, які відрізняються високою інформативністю, однозначністю, точністю і експресивною нейтральністю» [24]. Зокрема, Д. С. Лотте називає терміном слово (словосполучення), що «виступає як єдність звукового знака і пов'язаного з ним поняття в системі понять певної галузі науки і техніки» [32]. С. В. Гриньов визначає термін як «номінативну спеціальну лексичну одиницю (слово або словосполучення) спеціальної мови, що застосовується задля точного найменування спеціальних понять» [18;63].

Найбільш ємною і чіткою вважається дефініція А.С. Герда: «Термін – це одиниця будь-якої конкретної природної або штучної мови (частіше слово або словосполучення), що існувала раніше або спеціально створена і володіє

спеціальним термінологічним значенням, яке виражене або у словесній формі або в тому чи іншому формалізованому вигляді і досить точно і повно відображає основні, істотні на певному рівні розвитку науки ознаки наявного наукового поняття» [15, с. 1–4]. Ми підтримуємо думку П.І Шлейвіс, яка зазначає, що «термін являє собою особливу мовну одиницю, що є вербалізованим результатом професійного мислення, який може бути виражений у вигляді символу, абрєвіатури, слова або ж словосполучення; дана мовна одиниця часто моносемічна, володіє чіткою дефініцією і обмежена спеціальною сферою вживання» [55, с. 24]. Прерогативною проблемою термінознавства є упорядкування і систематизація термінів. Як відомо, у термінознавстві об'єктом упорядкування є термінологія, тобто природно сформована сукупність термінів певної галузі знання або її фрагмента. Результат цієї роботи відтворюється у вигляді терміносистеми – упорядкованої сукупності термінів із зафіксованими зв'язками-співвідношеннями між ними, що відображають відношення між поняттями, що номінуються цими термінами [22]. Варто зазначити, що поряд із терміном «термінологія» активно вживається концепт «терміносистема», до того ж у публікаціях із термінознавства застосовується поняття «термінополе». Зупинимось коротко на розмежуванні зазначених термінів.

На сьогодні не існує єдиної думки вчених-лінгвістів щодо розмежування концептів «термінологія», «терміносистема», «термінополе» [5, с.168–171].

Однією з причин цього є те, що до сьогодні немає чіткої дефініції терміносистеми. Згідно з думкою В. М. Лейчика, термінологія – це сукупність термінів, яка не об'єднана будь-якою теорією або концепцією, відповідно, не відображає усі поняття певної науки чи галузі техніки; а терміносистема, навпаки, – сукупність термінів, сформована на основі однієї теорії або концепції і відображає зв'язки всіх понять певної галузі знання [30, с. 63–73]. В. А. Татарінов звертає увагу на багатозначність терміна «термінологія» і визначає її як:

- 1) сукупність спеціальних одиниць будь-якої мови;

- 2) сукупність спеціальних одиниць будь-якої галузі людської діяльності, онтологічної сфери або фразеології окремого вченого;
- 3) сукупність лише термінів як групи спеціальних одиниць в опозиції іншим групам спеціальної лексики або загальнонавчаним словам;
- 4) впорядковану систему термінів, тобто як терміносистему;
- 5) наукову дисципліну, що займається вивченням спеціальної лексики (загальна термінологія) [46].

Терміни як спеціальні одиниці мови, функціонують і реалізують їхні характеристики лише через властиву їм конкретну термінологічну систему. До того ж поза межами цієї системи терміни переходять до складу загальнонавчаних одиниць загальнонаціональної мови. Термін – це один знак, йому відповідає одне поняття [7]. Таке співвідношення означального і означуваного в терміні є однозначним. Терміноелемент – це мінімальний, але значущий компонент терміна, він збігається з мінімальною структурною одиницею, яка може бути виражена і словотворчим афіксом, і словом у складі термінологічного словосполучення [31].

Наукова термінологія – система термінів, за якою завжди стоїть система понять з реалізацією в їх потрактуванні. До того ж саме системність і понятійність вирізняють термін від нетерміна і надають спеціальній лексиці статус наукової термінології. Основні характеристики наукового терміна, такі як понятійність і системність чітко прослідковуються у процесі побудови словникового тлумачення наукових понять [22, с. 89–90].

Отже, науковий термін – це мовний знак задля вираження спеціального наукового поняття та відображення статусу цього поняття в відповідній системі наукових знань.

Розглядаючи сутність поняття «термін» і його природу, вважаємо за доцільне, висвітлити також співвідношення таких понять, як «термінологія», «терміносистема» та «термінополе». Як зазначають деякі сучасні мовознавці, зокрема І.П. Шлейвіс, терміни відповідної спеціальної галузі у своїй сукупності формують її термінологію [55, с. 24]. До того ж терміни характеризуються

стихійністю і непослідовністю утворення, а також формуються за різними когнітивними і структурними моделями номінації. Звідси, термін є основним елементом терміносистеми [55, там само]. Дослідниця також підкреслює, що вивчення термінології уможлиблює простежити етапи розвитку відповідної спеціальної сфери. Термінологія часто розглядається з діяхронічної точки зору, оскільки в ній уможлиблюється виявити первинні терміни, терміні-історизм та архаїзми, терміни-неологізми. Упорядкована за будь-якими ознаками термінологія формує термінологічну систему або терміносистему» [54, там само].

Отже, висвітлимо більш детально співвідношення понять «термінологія», «терміносистема» і «термінополе». Варто зазначити, що думки вчених щодо цього питання неоднакові, і це є абсолютно очевидним, оскільки зазначені поняття безпосередньо пов'язані з феноменом терміна, його природою, а також із дуальним дефініційним статусом останнього.

Термінологічна система – це лінгвістична модель певної спеціальної галузі знань. Складовими компонентами терміносистеми є терміни, що об'єднуються в різноманітні групи, різні за позначуваними поняттями, за формальними ознаками, за своїм статусом в терміносистемі. Деякі вчені вважають, що виокремлення термінологічних систем повинно здійснюватися з урахуванням таких характеристик:

- цілістність: терміносистема – це континуум термінів для реалізації єдиного поняття;
- структурність: терміносистемі притаманні структурні відношення між елементами, що репрезентуються через термінологічні поля, ряди, ієрархічні залежності, а також родо-видові та інші відношення; вона повинна також входити в систему більш високого порядку, оскільки терміносистема є частиною мовної системи загалом;
- елементність: терміносистема повинна являти собою сукупність виокремлених певним способом елементів;

– функціональність: термінологія використовується для вираження будь-якої галузі людської діяльності;

– динамічність: терміни можуть змінюватися як у плані вираження, так і в плані змісту [47].

Ми солідарні з думкою П.І. Шлейвіс, що «терміносистема є свого роду синхронічний зріз термінології, тобто певна система з урахуванням деяких логічних взаємозв'язків, відбитий в певному проміжку часу» [55, с. 25].

До того ж П.І. Шлейвіс з опертям на аналіз доробок авторитетних вітчизняних та зарубіжних мовознавців виокремлює базові лінгвально релевантні характеристики термінологічних одиниць мови [55, там само].

1. Моносемічність. Така характеристика також визначається як «змістовна точність» або «точність семантики терміна». Термін у його ідеальному варіанті повинен мати лише одне значення конкретної мови і певної спеціальної області знання; він не є загальноповживаним, а використовується фахівцями, які працюють в рамках спеціальної сфери, де функціонує цей термін.

2. Системність. Ця характеристика безпосередньо пов'язана з поняттям терміносистеми і визначає сприйняття терміна в його безпосередньому поєднанні з іншими спеціалізованими термінологічними одиницями, з якими він тісно взаємозв'язаний.

3. Співвіднесеність з певним спеціальним поняттям. Терміни мають чітку дефініцію, яка полегшує сприйняття і розуміння терміна, вони можуть позначати конкретний предмет, явище, процес або абстрактне поняття. Термін обґрунтовано потрактовується як ім'я поняття.

4. Обмеженість сфери вживання або тематична специфічність вживання. Термін функціонує лише в певній професійній сфері, вживається в обмеженому колі осіб-фахівців спеціальної галузі.

5. Конвенціональність і стилістична нейтральність. Стилiстичне маркування термінологічної одиниці є небажаною складовою його семантики,

оскільки вміщує в собі адитивні відтінки значення, які можуть спотворити початковий понятійний заряд терміна. Утім, є багато термінів з конотативними відтінками, що пов'язано з явищем детермінологізації терміна і його вживання в незвичайному для нього контексті. Трапляються випадки, коли термінологічне значення може мати маргінальний сленгізований відтінок.

6. Мотивованість. Ця характеристика співвідноситься із семантикою терміна і його внутрішньою формою, іншими словами, а саме із позицій логіки, зв'язок між змістом і формою. Тут варто також говорити про використання поняття «зорієнтованість терміна», під яким розуміється «властивість терміна, зумовлена лінгвальними, психологічними і соціальними чинниками, що дозволяє носію мови без звернення до потрактування за експонентом визначити закріплене за терміном поняття або місце цієї одиниці у терміносистемі». Також терміну характерна функція несуперечливості семантики останнього.

Ми також погоджуємося із думкою П.І. Шлейвіс, що номінативна функція не є диференційною характеристикою саме термінів, оскільки притаманна усім іменникам. До того ж факультативними характеристиками термінів є милозвучність, інтернаціональність і сучасність термінологічних одиниць [55, там само].

Як зазначає П.І. Шлейвіс, наявність цих параметрів, безумовно, повинна бути в будь-якій терміносистемі, утім, відсутність таких характеристик не спричиняє деструктуризацію терміна, і, тому, вони не є лінгвально релевантними [55, там само].

Варто зазначити, що з опертям на метод моделювання, уможлиблюється вивчати термінологічні системи завдяки попереднього виявлення структури залежності елементів системи один від одного [37]. О.О. Реформатський розробив метод термінополя з урахуванням того, що поле є для терміна певним контекстом [41, с. 103]. Такою моделлю виступає польова модель мови задля репрезентації взаємодії різних рівнів мовної системи. Як зауважує Г.Г. Хакімова, «приймавши одиниці, які мають інвентарні властивості як

конституенти поля, ми можемо об'єктивно розглянути наявні угруповання елементів мовної дійсності» [49, с. 1140].

Термінологія для терміна є полем, до якого він належить. У площині цього поля термін реалізує свої характеристики і ознаки [49]. Як відомо, процес термінування поняття вирізняється подвійним характером: з одного боку, методом логічних міркувань формується та потрактовується поняття з подальшим його закріпленням за певним мовним знаком. З іншого боку, здійснюється лінгвістична процедура термінологізації мовного знака, тобто він закріплюється за відповідним спеціальним поняттям [25]. Зокрема, О.І. Дуда підкреслює, що задля здійснення процесу термінологізації суб'єкт номінації досягає конкретної мети, тобто навантажує мовний знак новим термінологічним значенням, завдяки якому мовний знак повинен долучитися до відповідної понятійної системи [20, с. 312].

Отже, термінологія – це континуум термінів з номінативним статусом, у свою чергу, терміносистема – динаміко-еволюційний континуум термінів із комунікативним статусом. Базисом термінологічної системи є конкретне наукове знання чи його фрагмент.

1.3 Термінологічна система як лінгвістична модель спеціальної комунікації

У контексті мови для спеціальних цілей термін як одиниця мови є вагомим носієм конкретної спеціальної інформації, що зумовлюється характером його інформаційної функції задля забезпечення спеціальними даними. Використання термінів фахівцями однієї і тієї ж сфери діяльності сприяє не лише ефективності, результативності і продуктивності професійної комунікації, але, у свою чергу, і якісному показнику їхньої співпраці. Варто зауважити, що терміни, а саме їх сукупності, що формуються з опертям на поняття, лексико-семантичні відношення є істотною складовою частиною загальноживаної мови [16]. До того ж термінологія, як значний пласт

лексичного фонду мови перебуває у нерозривному зв'язку з одиницями загальнонаціональної мови, а, звідси, вивчення термінологічної одиниці варто здійснювати у межах загального і прикладного мовознавства. Також, варто додати, що системний аналіз способів студіювання термінів уможливорює з'ясувати специфіку організації їх систем і неоднозначність підходів до вирішення зазначеної проблеми.

Зокрема, загальна характеристика терміна дозволяє говорити про нього як одиницю лексичної системи мови з особливими властивостями, що сприяють його диференціації від загальнонавчаної одиниці мови. До того ж задля аналізу його внутрішніх властивостей потрібно вивчати термін з урахуванням реально наявних сукупностей одиниць, термінологічних систем, що служать задля використання в окремих галузях знань.

Системність термінології конкретизується специфічністю термінологічних одиниць, першочергово, це зумовлюється їх внутрішньою семантичною організацією. До того ж специфіка терміну увиразнюється не в плані вираження, а в плані змісту, в характері його значення[16]. Термін є одним знаком, якому відповідає одне поняття, тобто співвідношення знаку і позначуваного терміном є однозначним. Мінімальним значущим компонентом терміна є терміноелемент, що співпадає із мінімальною структурною одиницею, що виражається і словотворчим афіксом, і словом у складі термінословосполучення. У однокомпонентного слова, тобто простого слова семантична структура і формальна організація зазвичай не співпадають. До того ж, терміни виражають спеціальні поняття, з якими вони корелюють і які в структурі значення терміна мають особливу, домінуючу вагомість, з нівелюванням, утім, хоча іноді і не повністю, конотативних компонентів у значенні терміна. Під час конкретизації поняття до однокомпонентного терміну приєднуються уточнювальні елементи, що сприяють видовій кореляції висхідного феномену, тобто термінологічні словосполучення або складні терміни. Термінословосполуки є деяким проміжним типом між вільними словосполученнями і фразеологізмами. До того ж, більшість термінологічних

словосполучень семантично подібна до типу вільних словосполучень, оскільки їх значення відповідають сумі значень їх складників [18].

Складні терміни уможлиблюється виокремити на підставі на підставі трьох параметрів: комунікативності, стійкості і відтворюваності. Зокрема, у процесі розгляду системної організації термінів, ми звертаємо увагу на спеціальні мовні одиниці (слова або словосполучення), що знаходяться у системних відношеннях з іншими, подібними до них за статусом, мовними одиницями відповідної мови, що застосовуються з метою точного найменування і вираження спеціального або професійного об'єкту, поняття, явища або виду діяльності [35].

Терміни, як спеціальні мовні одиниці, функціонують і реалізують свої властивості лише завдяки конкретній термінологічній системі, за межами якої термін переходить до складу загальноживаних одиниць мови, тобто детермінологізується, до того ж загальноживана лексика, у свою чергу, має здатність проникати в термінологію у результаті реалізації процесу термінологізації. Такі властивості рухливості термінологічної і нетермінологічної лексики вказують на взаємодію термінології і загальноживаної мови. Будь-який термін займає конкретне місце в терміносистемі, що визначається місцем відповідного феномену в усій системі понять. За межами терміносистеми термін втрачає свої характерні ознаки, а в межах мовної системи може проявляти свою національно-культурну приналежність, доказом цього служить позначення окремих проявів лексичного значення такими лінгвістичними категоріями, як полісемія, метафоричність, образність, експресивність, емоційність, конотативність, модальність [35].

Системність є однією з найвагоміших параметрів терміну і термінології, і вивчення таких одиниць повинно здійснюватися у межах системи, до якої вона належить. У нашому розумінні, система є сукупністю взаємозв'язаних і взаємозумовлених однорідних елементів задля формування складних цілісностей, що аналізуються з боку його частин-елементів. Під поняттям системи зазвичай розуміється наявність її складових, а саме структури, тобто

компонентів, що входять в неї. Структуру актуально розглядати як склад і внутрішню організацію єдиного цілого, що вивчається з боку його цілісності і фіксації взаємовідношень між його елементами. Терміни, як одиниці спеціальної мови, що обслуговують відповідну професійну сферу діяльності, одночасно є і одиницями людської мови, що, у свою чергу, вказує на їх неоднорідність і складність [8]. Системність загальноживаної лексики виявляється в тематичних об'єднаннях мовних одиниць, що пов'язані між собою за ознакою семантичної спільності, внаслідок чого такі об'єднання називають лексико-семантичними системами. Вагоме місце в лексичному складі людської мови і його функціональних різновидів, серед яких і виокремлюються мови для спеціальних цілей, займають термінологічні системи [53;50].

Варто зазначити, що термінологічна система є лінгвістичною моделлю конкретної спеціальної сфери, що функціонує разом з логічною моделлю, що представлена арсеналом понять і визначень задля увиразнення логічної моделі в системі словесних знаків [16].

Терміносистема адекватно описує реальну сукупність науково-технічних понять конкретної предметної області, якій вона ізоморфна, оскільки є складною динамічною стійкою системою, функція якої полягає в тому, щоб служити знаковою моделлю цієї галузі знань або діяльності [16].

Варто зауважити, що не будь-яка сукупність термінів може розглядатися як терміносистема; лише високий рівень розвитку термінології сприяє її формуванню. До того ж варто звертати увагу на те, що усім термінам, що знаходяться у родо-видових відношеннях, притаманна ознака логічності, що дозволяє визначати логічну системність як обов'язкову вимогу, що висувається до термінів. Лінгвістична системність, навпаки, є факультативною умовою формування терміносистеми, що здійснюється у процесі дотримання деяких вимог:

- наявність у терміносистеми компонентів, або елементів;
- наявність зв'язків між ними;
- гетерогенність терміносистеми;

- матеріальність її знакових елементів, приміром, ті, що передаються графічно;
- детермінованість;
- відкритість;
- структурованість;
- керованість (останні вимоги визначені внаслідок того, що термінологія утворюється і піддається впорядкуванню в процесі тієї або іншої сфери діяльності) [35].

Варто підкреслити, що до складу терміносистеми входять терміни, що об'єднуються в різні групи, різні за поняттями, що позначаються ними, за формальними ознаками, за місцем в терміносистемі. Будь-яка система може бути елементом іншої, більшої, а будь-який елемент може виявитися системою, але дрібнішою порівняно з тією, в яку вона входить як елемент.

Вагомим є такий факт, що терміносистема повинна відповідати трьом умовам сукупності понять:

- опертя на класифікацію понять;
- виокремлення термінізаційних ознак і понять з урахуванням класифікаційних схем;
- одиниці терміносистеми повинні відображувати спільність поняття, що термінує, з іншими, а також свою специфічність [35].

Звідси, варто наголосити, що зазначені умови є вагомими у процесі опису системної організації термінів конкретної предметної сфери.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Глобалізації у сфері суспільно-економічних відносин сприяє розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, що, у свою чергу, зумовлює появу нових геоекономічних викликів та уможлиблює перманентне збагачення корпусу наукових слів-термінів у різних галузях діяльності.

У межах новітньої мовознавчої науки головною проблемою виступає вивчення закономірностей формування, функціонування і подальшого розвитку термінологічних систем.

Фундатором вітчизняного термінознавчої науки є Д.С. Лотте, який вперше розробив концепцію уніфікації та стандартизації технічної термінології. До того ж такі вчені-лінгвісти як Г. О. Винокура, О.О. Реформатський, О.С. Ахманова, С.В. Гриньов, Р.Г. Піотровський, Т.Р. Кияк, В.І. Карабан, Л.М. Черноватий, Ю.А. Зацний та багато інших сприяли становленню вітчизняного термінознавства як науки.

Витоки зарубіжної термінознавчої діяльності пов'язують з першими доробками австрійського вченого Ойгена Вюстера, теорія якого є найповнішим

і найглибшим відображенням сутності термінології, що стала саме тією основою, на якій ця дисципліна розвивалась далі.

Новітній етап розвитку термінологічної науки фокусується на таких векторах дослідження термінологічних систем:

1. Ономазіологічний вектор.
2. Гносеологічний вектор.
3. Функціональний вектор.
4. Типологічний вектор.
5. Стилiстичний вектор.

Як засвідчує аналіз наукових розвідок, прерогативою термінології виступають термінографія, проблеми уніфікації термінів і терміносистем в умовах глобалізаційних процесів та інтеграції наукового знання.

Середина ХХ століття у термінознавчій діяльності ознаменувалася формуванням окремої дисципліни з фокусуванням на дослідженні мови для спеціальних цілей (*language for special purposes*).

Терміну притаманна інформаційна функція, оскільки в ньому відтворюються спеціальні знання конкретної сфери професійної діяльності. До того ж вживання термінів фахівцями однієї і тієї ж сфери діяльності є системним. Системність організації термінів конкретизується своєрідністю термінологічних одиниць, що, першочергово, зумовлюється їхньою внутрішньою структурою та семантикою.

Прерогативним перекладацьким методом дослідження англійськомовної економічної терміносистеми є метод компетентісно-інтегративного моделювання перекладу, що є практично-зорієнтованим та забезпечує спеціаліста-перекладача низкою вагомих критеріїв з метою аналізу і професійного оцінювання його діяльності, що здійснюється в мовно-компетентісному та міждисциплінарному вимірах.

РОЗДІЛ 2

ТЕРМІНОДЕРИВАЦІЙНИЙ ТА ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ ВИМІРИ АНГЛОМОВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ

2.1 Термінодеривація як особливий тип словотворчого процесу

У попередніх підпунктах ми докладно зупинились на сутності, природі та основних властивостях терміну. Як нам уявляється, вагомим є також і опис та аналіз термінодериваційних аспектів. Проблеми термінотворення неодноразово ставали фокусом уваги багатьох учених, у процесі розвитку теорії термінодеривації змінювалися підходи до вивчення процедури утворення термінів, з'являлися різні номінації щодо термінодериваційного процесу: термінотворення, термінопородження і навіть термінотворчість. Учені-термінологи неоднозначні не лише в найменуванні, але і у виокремленні способів утворення нових термінологічних одиниць.

Приміром, деякі вчені [44] виокремлюють такі термінодериваційні способи, а саме:

1. Термінологізація, або семантична конверсія, – використання загальноживаного слова з метою номінування інституційного поняття; Транстермінологізація – вживання (переміщення) наявного терміну з однієї наукової дисципліни в іншу з повним або частковим його переосмисленням і трансформацією в міжгалузевий омонім;

2. Термінологічна деривація – тип словотворчої процесу, специфікою якого є превалювання конкретних компонентів і/або композиційних моделей.

3. Запозичення терміну з іншої мови, де основні параметри потрактування або зберігаються, або специфікуються і зазнають фонетико-морфологічного адаптування;

4. Калькування як синтез і взаємодія усіх вище зазначених способів [44, с. 194].

5. Аббревіація – спосіб словотвору, що об'єднує усі типи складноскорочених і скорочених утворень [44, с. 219].

Варто зазначити, що дослідження механізму утворення терміну в дериваційному аспекті розглядається з урахуванням відтворення динамічного процесу породження терміну в тексті [4]. До того ж підґрунтям такого аналізу виступає поняття дефінітивності, що увиразнюється в тому, що термін утворюється з опертям на актуалізовану або потенційну дефініцію. Звідси, сутність термінодериваційного процесу полягає у формуванні термінологічних одиниць. Термінодериваційний процес включає два етапи: породження дефініції і породження саме слова-терміну. Специфіка термінодериваційного процесу виявляється в його суперечностях і похідності. Протиріччя процесу термінодеривації полягають у завершеності і нескінченності, дериваційності і дериватоїдності, вірогідності і детермінативності з їх діалектичними властивостями. Похідність як явище процесу термінодеривації розглядається стосовно словотвору і стосовно попереднього тексту. Похідність щодо дефініції, що вміщена в передбачуваному терміну тексті, визначається специфічною ознакою процесу термінодеривації [4, с. 55]. На переконання О.О. Реформатського, відмінності в граматичному і фонетичному оформленні міжнародних термінів зумовлюються їх самобутністю і системністю в будь-якій мові, до того ж подібність лексичного значення і оформлення основи (навіть і не повністю) уможлиблює взаєморозуміння комунікантів різних націй [42, с. 124]. Звідси, з опертям на зазначені властивості термінологію будь-якої мови уможлиблюється упорядковувати, синонімізувати, зясовувати значення, уніфікувати терміни за формальною ознакою.

Ще одну класифікацію способів утворення термінів розробив К.Я. Авербух:

1. Запозичення наявних термінів:

а) з вітчизняних LSP, приміром: монополія;

б) з іншомовних LSP, приміром: бренд.

2. Термінологізація:

- a) одиниць рідної мови – (циркова) арена –(політична) арена;
- b) одиниць іноземної мови – рантьє, кредит.

3. Моделювання:

- a) з урахуванням греко-латинських елементів – інавгурація, іпотека;
- b) з урахуванням запозиченої моделі – конгломерат, фальсифікат;
- c) калькування – лейбористська партія від Labour party.

4. Скорочення:

- a) аббревіація – держсекретар, infomercial;
- b) акронімія – SALT (Strategic Arms Limitation Talks), GASP (Group Greater Washington Alliance to stop Pollution).

5. Немовних способів термінодеривації:

- a) поєднання мовних і немовних знаків – P&G, @ – land;
- b) наявність паралельних систем відображення понять, як, приміром, в хімії: мідь – Cu;
- c) графічні способи вираження понять (креслення, схеми, графіки) [3].

За нашими спостереженнями, основна відмінність у висвітлених класифікаціях полягає в тому, що одні дослідники спираються на наявні в загальнолітературній мові способи і моделі словотвору, тоді як інші нехтують традиційними способами словотвору і фокусують свою увагу саме на термінологічних способах формування системи термінів.

З опертям на таку неоднозначну позицію учених, як нам уявляється, деривація термінологічних одиниць англійськомовної економічної терміносистеми повинна спиратися на словотвірну систему англійської літературної мови. До того ж з урахуванням наявних в англійській мові способів і моделей словотвору, мова англійського інституційного дискурсу формує свою словотвірну підсистему згідно з вимогами і функціями термінологічного складу лексики.

Термінодеривація, у нашому розумінні, є цілеспрямованим процесом з опертям на пошук інформації з урахуванням наявного мовного досвіду і закріплення його в «інформаційно-термінологічній сфері» конкретної мови,

де кодується і декодується, зберігається і переосмислюється національна і інтернаціональна термінологічна інформація, що створюється і сприймається людиною [11, с.17].

Результати нашого дослідження засвідчують, що найбільш поширеними словотвірними моделями продукування англомовних економічних термінологічних одиниць є:

- іменник + іменник ([abatement cost](#), [quota sample](#), [yield curve](#));
- прикметник + іменник (*abnormal profit*, *extrapolative expectations*, [extensive form](#), [vertical equity](#));
- дієприкметник + іменник ([accelerated depreciation](#), [issued capital](#));
- прийменникові сполучення ([managerial theories of the firm](#), [factor\(s\) of production](#), *system of market-makers*).

Зокрема, із 200 відібраних нами термінолексем виокремлено:

- 122 двокомпонентних термінологічних словосполучення ([ability to pay](#));
- 21 трикомпонентне термінологічне словосполучення ([abuse of dominant position](#), [accommodatory monetary policy](#), [Office for Budget Responsibility](#));
- 9 чотирьохкомпонентних термінологічних словосполучень ([National Bureau of Economic Research](#), [backward-bending supply curve](#));
- 3 п'ятикомпонентних термінологічних словосполучень (*National Institute of Economic and Social Research*, *quasi-autonomous non-governmental organization*, *Trade-Related Intellectual Property Rights*);
- 1 шестикомпонентне термінологічне словосполучення (*American Federation of Labour and Congress of Industrial organizations*);
- 1 семикомпонентне термінологічне словосполучення (*National Association of Securities Dealers Automated Quotation System (NASDAQ)*).

До того ж усі інші термінологічні одиниці є простими термінами-словами (43 слів-термінів).

У процесі перекладу англomовних економічних термінів спостерігаються розбіжності, що виявляються під час співставлення одиниць вихідної мови та мови перекладу на структурно-семантичному рівні. В нашому дослідженні вони представлені трьома основними типами:

– розбіжності в морфо-синтаксичній структурі; розбіжності в лексичному складі;

– розбіжності в лексико-граматичній структурі термінів вихідної мови та мови перекладу.

– підкреслимо й вагомість врахування розбіжностей вихідної мови та мови перекладу міждержавних економічних відносин, оскільки рівень їх розвитку також залежить від якості перекладу.

Розбіжності в морфо-синтаксичній структурі економічних термінів англійської та української мов спричиняються приналежністю одного з компонентів в структурі термінів англійської та української мов до різних частин мови, що зумовлюється як відмінностями за граматичною будовою зазначених мов, так і історичними специфікаціями номінування понять у відповідній із мов.

Відмінності в граматичній будові мов є основною причиною розбіжностей в морфо-синтаксичній структурі англійських термінів, що складаються з двох і більше іменників та їх українських еквівалентів. Найбільш продуктивній в утворенні англійських економічних термінів граматичній структурі «іменник + іменник» (N + N) в українських термінах зазвичай відповідає конструкція «прикметник + іменник» (Adj + N), приміром, *business proposal* (ділова пропозиція); *reserve account* (резервний рахунок); *tax authorities* (податкова база).

Семантичні розбіжності між економічними термінами англійської та української мов відображають відмінності в точному обсязі поняття, зумовленому застосовуваними системами та методиками відбору та його статусом у системі понять. Також основні відмінності в термінодериваційних системах понять англійської та української мов можуть реалізовуватися і в

повній відсутності еквівалентів.

Як відомо, термін функціонує і розвивається в мові подібно слову, що реалізується в зміні, звуженні, розширенні його значення; появі нових значень тощо. Утім, ми вважаємо, що однозначність терміна в конкретній мовній ситуації повинна залишатися однією із основних вимог, що пред'являються до термінології. Більшість таких термінів – прості слова-терміни: *account*, *delivery*, *return* тощо. Наша вибірка вміщує лише декілька складних термінів з наявними двома різними значеннями. Вони успадковують полісемію ключового терміну, приміром:

rate – 1) курс; 2) ставка

fixed rate – 1) фіксований курс; 2) фіксована / тверда ставка відсотка

floating rate – 1) нестабільний курс; 2) нестабільна ставка відсотка [88; 90].

Контрастивний метод дослідження терміносистем дозволяє виявити, які саме мовні одиниці уможлиблюється використати задля забезпечення еквівалентності перекладу тимчасово безеквівалентних термінів, з урахуванням ресурсів загальнонавчаної і спеціальної мови перекладу. Як приклад, наведемо безеквівалентні складні англійські економічні терміни, що утворилися на основі одного ключового терміну і позначають протиставлені один одному поняття, що не диференціюються в українському перекладі, зокрема: *basic earnings per share* – базовий дохід на одну акцію (без урахування дроблення акцій) і *diluted earnings per share* – зменшений в результаті дроблення акцій / розводнений дохід на одну акцію.

Отже, у процесі перекладу термінологічної лексики економічної галузі виникають труднощі у підборі точного перекладного відповідника, що є необхідною умовою адекватного перекладу. Основна диференціація у структурі економічних термінів англійської та української мов спостерігається в лексичному складі і морфо-синтаксичній структурі термінів. Вони мають

об'єктивні лінгвістичні причини: англійські терміни, в структуру яких входить субстантивний визначальний компонент (іменник або іменна група), не можуть бути перекладені українською мовою без розбіжностей в морфо-синтаксичній структурі, що зумовлені відмінностями в граматичній будові мов. Розбіжності в морфо-синтаксичній структурі не перешкоджають відтворенню значення, що виражається терміноелементами інтегральної або диференціальної ознаки. Все це дозволяє рекомендувати транскрипцію, транслітерацію і калькування як прийоми перекладу безеквівалентної термінології.

2.2 Перекладацькі стратегії відтворення термінологічних одиниць англомовної економічної терміносистеми українською мовою

Як зазначалося в п. 1.1, з точки зору структурної організації термінологічні одиниці англомовної економічної терміносистеми розподіляються на однокомпонентні та і полікомпонентні. До того ж результати дослідження засвідчують, що, у свою чергу, полікомпонентні терміни поділяються на двокомпонентні і терміни, що вміщують три і більше елементів. Аналіз емпіричного матеріалу засвідчує, що двокомпонентні терміни здебільшого превалюють над іншими термінологічними одиницями.

У процесі перекладу завдяки специфічним характеристикам економічні полікомпонентні терміни спричиняють низку труднощів. З одного боку, переклад термінів економічної сфери вимагає чіткості і точності за максимально повної відповідності перекладу оригіналу, з іншого боку, перекладачеві потрібно підібрати відповідний еквівалент економічного терміна. Звідси, під час перекладу полікомпонентних економічних термінів перекладачеві зазвичай доводиться застосовувати не один, а відразу декілька способів перекладу.

Проаналізуємо більш детально з практичної точки зору способи та прийоми перекладу англійськомовних економічних полікомпонентних термінів, що функціонують в текстах економічного дискурсу, українською мовою.

Результати дослідження засвідчують, що із 200 економічних термінів 157 одиниць є полікомпонентними і виявлено 7 способів перекладу таких терміноодиниць.

Розглянемо ці методи перекладу на відповідному матеріалі дослідження.

1. Калькування

У процесі дослідження було виявлено, що калькування є найбільш поширеним способом відтворення англійських полі компонентних термінів українською мовою. Як нам уявляється, причиною частотності використання цього способу перекладу є наявність в англійській мові значної кількості латинських та грецьких та інших запозичень. Під час калькування здійснюється послівний переклад кожного елемента терміна. Застосування цього способу перекладу уможлиблюється за відсутності конкретних протиставлень між граматичними і лексичними системами української та англійської мов.

Розглянемо такий приклад:

(1) *In September 2017, former Amazon.com Inc. (AMZN) financial analyst Brett Kennedy was charged with **insider trading*** (Investopedia. 13.05. 2020) [89]. –

У вересні 2017 року колишній фінансовий аналітик Amazon.com Inc. (AMZN) Бретт Кеннеді був звинувачений в інсайдерській торгівлі [76;77].

Приклад ілюструє два способи перекладу: транскрипція та калькування.

Відповідно до віртуального словника «Мультитран» [78]:

insider trading – інсайдерська торгівля

insider – перекладається за участі транскрипції.

trading – як дослівний переклад, тобто використовується спосіб калькування.

Український варіант складається із двох слів: прикметник + іменник. Англійський термін утворюється за моделлю іменник + іменник. Звідси, спостерігаються розбіжності у морфо-граматичному плані двох мов. Утім, це

не складає труднощів перекладу, оскільки уможлиблюється легко знайти значення усіх складових із висхідної мови у мові перекладу, що зафіксовано у словнику. Перекладач лише обирає відповідний варіант перекладу еквівалента, що відтворює значення економічної проблематики.

2. Функціональне заміщення

Функціональне заміщення як спосіб перекладу економічних термінів за частотності вживання стоїть на другому місці після калькування. Варто зауважити, що цей прийом використовується в тих випадках, коли жодне із значень, що зафіксоване в словнику, не відповідає контексту, приміром:

(2) *It is necessary to predict the behavior of **purchasing patterns** by making the consumer theory* [83; 80]. – Варто звернути увагу на поведінку покупців у процесі розроблення теорії споживачів [77; 81].

Відповідними еквівалентами компонентів терміна «*purchasing patterns*»:

purchasing – забезпечення, покупка, заготівля, купівельний;
patterns – принципи, структури, зразки, набори даних, моделі.

Ці значення не відповідають контексту, а тому перекладач змушений використовувати прийом функціонального заміщення і підібрати таке значення для терміна, що відповідає комунікативній інтенції тексту. Відповідно, переклад таких термінів без урахування контексту нерелевантний.

За порівняння моделі англійського терміна і українського еквівалента, спостерігаються ті ж відмінності в системах двох мов, що і в попередньому підпункті. Англійський термін складається з двох слів, що утворюються за моделлю «прикметник + іменник», до того ж «*purchasing*» поєднує функції двох частин мови: герундія і прикметника. Український еквівалент вміщує одне слово, що виражається збірним іменником.

3. Компресія

Варто зазначити, що компресія, тобто стислість вираження або словосполучення є широко вживаним явищем в англійській мові. Під час зіставлення двох мов це явище чітко увиразнюється.

Зокрема, двокомпонентний англійський термін *safety stock* – акції [83; 82; 83; 84] утворюється за моделлю прикметник + іменник, утім, у процесі перекладу українською мовою при трансформується в однокомпонентний, що складається лише з «іменника». Пояснити це явище уможлиблюється за розгляду значення кожного слова:

safety – безпека, безпечний, надійний;

stock – акції, основний капітал, запас.

Перекладач для терміну «stock» визначає еквівалент, найбільш відповідний до контексту – «акції». Утім, в українській мові відсутнє таке поняття як «безпечні акції», або такий вид акцій як «надійний». В англійській мові «safety» також не є одним з типів акцій. Звідси, перекладач цілком виправдано застосовує метод компресії з опущенням значення слова «safety» задля збереження семантичної (сислової) точності повідомлення в тексті економічного спрямування.

4. Додавання

Зазначимо, що додавання або розгортання – явище, протилежне компресії, оскільки структури англійських і українських речень і словосполучень неоднакові. Зазвичай стислі англійські речення потребують в українській мові більш розгалуженого вираження повідомлення.

Розглянемо такий приклад:

(3) *With the new feature of the Mobile Branch "Depositing Money With QR Code", you can easily deposit money at ATM without card (Depositing-money-with-qr-code, 23.09.20) [86].* – З новою функцією мобільного відділення «Внесення

грошей за допомогою QR-коду» ви можете легко вносити гроші в банкомат без карти [77; 79].

Англійський термін «depositing money» утворюється за моделлю «прикметник + іменник». Український еквівалент вміщує чотири одиниці мови: іменник + іменник + прийменник + іменник. Лексема «depositing» багатозначна: внесення грошей на рахунок, вкладення грошей в банк, відкладений тощо. Звідси, зазначена лексема поєднує в собі, як і багато інших англійських одиниць мови, функцію трьох частин мови: іменника, прикметника та дієслова. «Money» перекладається як «гроші, валюта, фінанси».

Звідси, переклад терміна «внесення грошей на рахунок» був би не зовсім точним. Проблема перекладу полягає в тому, що в англійській мові відсутнє слово «внесок», і якщо клієнт вкладає будь-що в банк, тоді це номінується як «депозит». Утім, в українській мові слову «внесок» номінують лише грошові кошти, що розміщуються в банку. До того ж слово «депозит» уможлиблює номінувати будь-що, що передається на зберігання, утім, не лише до банку. Звідси, щоб відтворити точне значення терміну «depositing money» перекладач звертається до методу розгортання.

5. Модуляція

Метод модуляції, тобто смислової динаміки (розвитку) застосовують за потреби, коли у процесі перекладу підбирається такий еквівалент, значення якого логічно впливало б із значення висхідної одиниці мови. До того ж досить часто значення іншомовної лексеми і її еквіваленту перебувають у каузативно-конзекутивних відношеннях.

Розглянемо відповідний приклад:

(4) *Business accounting financial records describe what a business is owed and what it owns* (What Is Business Accounting, 24.09.20) [91]. – Фінансові показники бухгалтерського обліку підприємств описують, що підприємству заборгували та що йому належить [81; 77].

Варто зазначити, що компонентам англійського терміна відповідають такі основні значення:

business – справа, фірма, спеціальність, діловий, підприємницький, торговий;

accounting – фінансова звітність, система обліку, калькуляція.

За своєю структурною моделлю англійський термін складається з двох компонентів іменник /прикметник + іменник. До того ж його українському еквіваленту відповідає структурна модель «прикметник + іменник» з відповідним узгодженням у роді, числі і відмінку. Варто зауважити, що якби перекладач під час перекладу терміну застосував метод калькування, тоді термінословосполучення «business accounting» мало б значення «фінансова звітність фірми». Утім, щоб точно відтворити цей термін мовою перекладу у відповідній ситуації, перекладач звертається до методу модуляції і знаходить відповідний еквівалент терміна, а саме «бухгалтерський облік», оскільки це значення передає результат «фінансової звітності» і більш точно визначає сферу економічної діяльності суб'єктів у змістовному контекстному відношенні.

6. Гібридний спосіб

Гібридний спосіб є досить широко застосовуваним, оскільки дозволяє перекладачам подолати трудність перекладу, в тих випадках, коли задля адекватного відтворення терміну недостатньо використання лише однієї перекладацької трансформації.

Розглянемо такий доречний приклад:

(4) *The Consumer Price Index measures the average change in prices over time that consumers pay for a basket of goods and services. (Investopedia, 13.11. 2020 p.)* [89]. – Індекс споживчих цін вимірює середню зміну цін з часом, яку споживачі платять за кошик товарів та послуг [75].

Зокрема, відтворимо значення кожного компонента терміна:

Consumer – споживач, замовник, клієнт, споживчий;

Price – ціна, нагорода, цінність, визначати ціну;

Index – показник, алфавітний показчик, індекс, індексний.

Структурна модель англійського терміна складається з трьох компонентів іменник + іменник + іменник, до того ж кожен компонент здатний виконувати функції різних частин мови. Український еквівалент також представлений трьома одиницями мови, утім з іншими компонентами частин мови іменник + прикметник з іменником в непрямому відмінку. Звідси, термін утворюється за участі двох способів його організації: керування (*індексом цін*) і узгодження (*споживчих цін*). За результатами дослідження, подібні способи організації англійського терміна не виокремлюються. Варто додати, що всі слова англійського терміна пишуться з великої літери, до того ж українські еквіваленти – з малої.

У процесі перекладу цього терміну перекладач звертається до декількох способів. По-перше, задля визначення значення кожної одиниці використовується калькування. По-друге, визначається головний елемент терміна – «Index», оскільки іменники «Consumer» і «Price» виступають в ролі означення для слова «Index», в англійському реченні їх місце безпосередньо перед ним. Утім, в українській мові означенням для іменника зазвичай виступають прикметники. Звідси, переклад повинен бути таким: «споживчий ціновий індекс». Утім, такий переклад не є чітким, оскільки не відповідає критеріям економічного тексту, тому перекладачеві доводиться скористатися способом перестановки, а, звідси, під час перекладу терміну використання родового відмінка: «індекс споживчих цін». Тепер таке відтворення терміну є

чітким у смисловому аспекті і гармонійно вписується в контекст економічної сфери діяльності.

7. Переклад термінів з урахуванням родового відмінку

Термінологічні одиниці англійськомовної економічної терміносистеми, як засвідчують результати дослідження, що перекладаються за д використання родового відмінка, зустрічаються порівняно рідко. Нами було виявлено 11 термінів, в яких використовувався прийменник родового відмінка «of», що комбінує іменники. Переклад таких термінів українською мовою увиразнюється в подібних схемах: відтворюються обидва іменники, другий з яких відповідає родовому відмінку по відношенню до першого, до того ж такий переклад здебільшого здійснюється поза контекстом.

Розглянемо відповідний приклад: *balance of payment* – баланс виплати [83; 87; 85].

Як засвідчують результати дослідження, переклад термінів з урахуванням родового відмінку спирається на відмінності в системах двох мов, про що ми говорили і в попередніх аналізах. За кількісними показниками англійські терміни є більш вживаними з прийменником «of» порівняно з українською. Звідси, і побудова моделей термінів неоднакова: в англійській мові структурною моделлю виступає іменник + прийменник родового відмінка + іменник», в українській такою моделлю є іменник + іменник в непрямому відмінку. Зокрема, розглянемо еквіваленти англійського терміну *balance of payment* – баланс виплати з опертям на їх український переклад: *balance* – ваги, рівновага, баланс, балансувати; *of* – прийменник родового відмінку не перекладається українською мовою; *payment* – виплата.

Варто зазначити, що загалом переклад наведеного вище терміну не становить особливої складності, оскільки у процесі перекладу його компонентів застосовується спосіб калькування. До того ж значення кожної лексичної одиниці зафіксовані в словнику, перекладач лише підбирає відповідний

еквівалент, що стосується економічної тематики та відповідає тексту економічного дискурсу.

Отже, прерогативними стратегіями відтворення термінологічних одиниць англійськомовної економічної терміносистеми є:

1. Калькування.
2. Функціональне заміщення.
3. Компресія
4. Додавання.
5. Модуляція.
6. Гібридний спосіб.
7. Переклад термінів з урахуванням родового відмінку.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Питання термінотворення завжди були у фокусі уваги багатьох учених, у процесі розвитку теорії термінодеривації змінювалися підходи до вивчення процедури утворення термінів, з'являлися різні номінації щодо термінодериваційного процесу: термінотворення, термінопородження і навіть термінотворчість. Учені-термінологи неоднозначні не лише в номінуванні, але і у виокремленні способів утворення нових термінологічних одиниць.

Виокремлюють способи продукування термінів, а саме:

1. Термінологізація, або семантична конверсія.
2. Термінологічна деривація.
3. Запозичення терміну з іншої мови.
4. Калькування як синтез і взаємодія усіх вище зазначених способів.
5. Скорочення.
6. Моделювання
7. Немовні способів термінодеривації.

Термінодеривація визначається нами як цілеспрямований процес заадля пошуку інформації з урахуванням наявного мовного досвіду і закріплення його в «інформаційно-термінологічній сфері» конкретної мови, де кодується і декодується, зберігається і переусвідомлюється національна і запозичена термінологічна інформація, що вибудовується і сприймається індивідом.

Прерогативними перекладацькими стратегіями відтворення термінологічних одиниць англійськомовної економічної терміносистеми є:

1. Калькування.
2. Функціональне заміщення.
3. Компресія
4. Додавання.
5. Модуляція.
6. Гібридний спосіб.
7. Переклад термінів з урахуванням родового відмінку.

У процесі перекладу термінологічноодиниць економічної сфери англійської мови виникають труднощі у підборі точного відповідника, що є необхідною умовою адекватного перекладу. Основна диференціація у структурі економічних термінів англійської та української мов спостерігається в лексичному складі і морфо-синтаксичній будові слів-термінів.

У процесі перекладу завдяки специфічним властивостям англійськомовні економічні полікомпонентні терміни спричиняють відповідні труднощі. З одного боку, переклад термінів економічної сфери вимагає чіткості і точності за максимально повної відповідності перекладу оригіналу, з іншого боку, перекладачеві потрібно підібрати відповідний еквівалент економічного терміна. Звідси, під час перекладу полікомпонентних економічних термінів перекладачеві зазвичай доводиться застосовувати не один, а відразу декілька способів перекладу.

РОЗДІЛ 3

3.1. Професійно-зорієнтована перекладацька компетентність

Реалії сьогодення вимагають від фахівців високої професійної компетентності. Варто зазначити, що як у вітчизняній, так і зарубіжній перекладацькій діяльності дослідники перекладу виокремлюють низку компетенцій для оволодіння професійним перекладачем [38; 60; 64; 67; 68; 69].

Н.М. Гавриленко сформулювала чотири ключових компетентностей галузевого перекладача з опертям на теоретичні постулати вітчизняних психологів і перекладознавців [13, с. 87]:

- професійна компетентність з урахуванням низки складових, що співвідносяться з різними аспектами праці [34];
- перекладач забезпечує міжкультурну комунікацію [50];
- професійні компетентності є соціальнозорієнтованими, оскільки формуються і знаходять своє застосування в соціумі [21];
- підготовка професіонала пов'язується з формуванням його професійно значущих якостей як особистості [34].

Ці постулати дозволили дослідниці детально висвітлити професійну компетентність галузевого перекладача з урахуванням міжкультурного спілкування, професійної діяльності перекладача, професійного перекладацького середовища і особистості самого перекладача, а також систематизувати компоненти цієї компетентності [62].

Звідси, здійснений аналіз дозволив виділити п'ять ключових компетентностей галузевого перекладача:

- міжкультурна комунікативна компетентність, тобто готовність і здатність (відповідно до соціальних і культурних норм комунікації в професійній галузі) зрозуміти повідомлення іноземною мовою і відтворити рідною мовою з урахуванням відповідного смислу усні або письмові висловлювання;

- спеціальна компетентність
- готовність і здатність здійснювати на високому рівні перекладацьку діяльність, оволодіти відповідними знаннями і вміннями перекладу загалом і галузевого перекладу зокрема та здатність проектувати свій подальший розвиток;
- соціальна компетентність
- оволодіння як професійними навичками перекладача, так і прийомами професійного спілкування, що релевантні для відповідної професії, соціальна відповідальність за результати своєї діяльності тощо;
- особистісна компетентність
- оволодіння відповідними професійно вагомими задля виконання діяльності галузевого перекладача якостями особистості;
- цифрова компетентність
- готовність і здатність ефективно, критично, відповідально і безпечно обирати і застосовувати інформаційні технології на всіх етапах своєї професійної діяльності [13, с. 87–88].

До того ж як зауважує Н.М. Гавриленко, це відкрита структура, оскільки зазначені компетенції перекладача уможлиблюється класифікувати за ключовими компетентностям з метою їх систематизації та уніфікувати [13, там само]. До того ж цей склад може змінюватися і доповнюватися за подальшого розроблення релевантних для відповідної професії аспектів. Також варто враховувати й те, що компонентний склад виділених ключових компетентностей буде зазнавати змін в залежності від типу перекладу: усний або письмовий, художній або спеціальний. Вчені також підкреслюють, що виявлення цих компетентностей, без сумніву, забезпечить ефективність контролю і оцінки якості підготовки перекладача [45; 70].

Деякі перекладознавці виходячи з аналізу перекладацької компетентності зазначають, що це спеціальне перекладацьке оволодіння двома мовами, і поділяють його на рецептивне оволодіння іноземною мовою і репродуктивне оволодіння рідною мовою перекладу [53; 60; 65 та ін.]. До того ж за

компетентнісного підходу навчання перекладу враховується взаємозв'язок і взаємодія особистісного і діяльнісного компонентів. Перекладацька діяльність, як і будь-яка професійна діяльність, здійснюється у соціальному контексті, що зумовлюється діяльнісним підходом до навчання з метою формування компетентності перекладача з послідовним вирішенням поставлених перед ним завдань [12]. Такий підхід передбачає у процесі навчання перекладу в межах інформаційної платформи виконання окремих завдань з виокремленням макро- і мікрозавдань. Виконання макрозавдань здійснюється в соціальному контексті, що дозволяє створити передумови для комунікації і взаємодії з іншими учасниками навчального процесу з наближенням її до реальної професійної комунікації. Виконання мікрозавдань забезпечується відпрацюванням необхідних операцій за більш автономного і індивідуального підходу [64, с. 84].

На основі здійсненого аналізу досліджень та спостереження за діяльністю галузевих перекладачів дозволили Н.М. Гавриленко сформулювати алгоритм професійних дій, що дозволяє послідовно і логічно знайомити з ними студентів, надавати навчальні матеріали, використовувати різні методичні прийоми формування перекладацької компетентності.

Методична організація процесу навчання зумовлюється розподілом виокремлених перекладацьких завдань в межах чотирьох етапів навчання:

– професійно зорієнтованого етапу, на якому студенти знайомляться з такими завданнями, як пошук замовника перекладу, отримання від замовника тексту перекладу, підготовка глосаріїв, довідкових матеріалів задля майбутнього перекладу;

– аналітичного етапу, на якому студенти вчаться розуміти і інтерпретувати текст оригіналу зі здійсненням інформаційно-довідкового пошуку і аналізу тексту оригіналу з дискурсивних позицій, і обирати стратегію майбутнього перекладу;

– синтезувального етапу, на якому студенти вчаться здійснювати термінологічний пошук, підбирати еквіваленти з використанням

перекладацьких прийомів, і відтворенням тексту перекладу з опертям на ескіз зрозумілого іншомовного тексту на аналітичному етапі;

– етапу редагування, на якому студенти вчаться перевіряти виконаний переклад, здійснювати його кореляцію, редагування і відправляти перекладений текст замовнику [62].

На сьогоднішньому етапі розвитку перекладознавчої науки, очевидним є той факт, професійна діяльність перекладача тісно пов'язується з конкретним контекстом, тобто вибудовується на основі не лише професійних і соціальних складових, але й з безпосереднім урахуванням інформаційного простору. Звідси, віртуальні мережі, а саме соціальні мережі служать регламентувальним чинником в різних сферах комунікації, і тими цифровими технологіями, що перекладач використовує усвоїй діяльності.

Отже, виникає потреба вивчення дослідниками перекладу цього процесу з сучасного міждисциплінарного (і ширше – трансдисциплінарного підходу), що сприяє переусвідомленню стрімкої мінливості новітніх реалій та дозволяє спрогнозувати розвиток перекладацької діяльності з урахуванням формування нових спеціальностей. Можливість такого переусвідомлення надає мережевий підхід, що дозволяє розглядати сучасне суспільство з позиції мережевих структур.

Як зазначають дослідники, мережевий підхід сформувався як результат інформаційного зв'язку соціального простору з глобальною мережею Інтернет, що і спричинило виникнення новітнього стилю мислення. Дослідники вважають, що наука в найближчі десятиліття здійснить перехід від систем і процесів в природничій науці, що характерно для біологічних або гуманітарних наук, до індивіда і суспільства, до людиновимірних систем з аналізом зв'язків, сукупність яких і формує Мережу [6].

Таке розуміння концепту мережі уможлиблює по-новому моделювати процес навчання перекладу. Приміром, розглядати його з точки зору інформатики і соціології з формуванням нового освітнього простору. Утім, варто зауважити, що на сьогодні дослідники не прийшли до єдиного

визначення Мережі в навчальному процесі. Під цим терміном зазвичай розуміють доступні в Інтернеті навчальні посібники, відеолекції, презентації тощо. Утім, виключається головна ознака Мережі - взаємодія, інтерактивність.

Услід за Н.М. Гавриленко під *мережевою моделлю навчання перекладу* нами розуміється опосередкована інформаційними технологіями взаємодія між викладачами, перекладачами і студентами, що, у свою чергу, дозволяє створювати навчальний контекст і оптимальні умови для навчання, самонавчання, вдосконалення у сфері перекладацької діяльності [13, с. 90]. До того ж таке розуміння навчальної мережі дозволяє сформувати нове середовище діяльності перекладача і його підготовки, в якій кардинально змінюється розуміння простору і часу, оскільки навчати перекладу внеможливіюється без урахування представників спільноти перекладачів, що в наш час наявна з позицій постійно мінливих потоків інформації, різних професійних груп і сайтів бюро перекладів, баз даних термінологічних одиниць, технологій взаємодії з перекладацькими компаніями і замовниками, керівниками проєктів, з колегами-перекладачами тощо.

Варто сказати, що у процесі формування навчального контексту така властивість мережевої комунікації, як багатоканальність, сайтовість дозволяє охопити значні простори і легко змінювати його. У такій навчальній мережі головною з'єднувальним вузлом виступають не комунікаційні мережі, а саме соціальний суб'єкт, що навчається. У такому освітньому середовищі новий теоретичний і практичний матеріал уможливіюється репрезентувати взаємозв'язаними знаними модулями і розповсюдити в межах курсу навчання. До того ж студенти отримують його на різних етапах навчання з метою вирішенні конкретного завдання перекладу з першочерговістю не послідовної появи навчального матеріалу в Мережі, а, як мотивацію для студентів підібрати, класифікувати і використовувати потрібну інформацію. Звідси, студенти отримують загальне уявлення щодо професії перекладача, наявних спеціальностях, інформацію щодо формування потрібних умінь, навичок і компетенцій, інформацію щодо користування різними перекладацькими

програмами, інформацію щодо різних професійних перекладацьких спільнот, баз даних тощо.

У мережній моделі навчання галузевого перекладача будь-який навчальний модуль формується на основі одного з професійних завдань, що потрібно вирішити. Професійна компетентність перекладача і її складові послідовно корелюють з виділеними завданнями. Як результат, розроблені навчальні модулі включають конкретні макрозавдання, способи їх вирішення, інформаційні ресурси, відповідні компетенції, банк вправ, способи контролю рівня сформованості перекладацької компетентності, можливість комунікації з іншими студентами, перекладачами-практиками і викладачами [12].

Як нам уявляється, проблема навчання галузевому перекладу студентів мовних вузів полягає в тому, що вони не мають відповідних компетенцій у сфері конкретної немовної спеціальності. Перекладач конкретної професійної сфери діяльності повинен розумітися на предметній області висхідного тексту, задля його адекватного розуміння та інтерпретації. Звідси, варто лінгвістичні знання доповнювати конкретними предметними знаннями, задля цього варто максимально використовувати в процесі підготовки студентів мовних вузів до складної діяльності галузевого перекладача інтеграційний підхід, тобто через перенесення знань з однієї професії в іншу, через формування цілісної системи з міждисциплінарною структурою. Вагомим для галузевого перекладача є вміння синтезувати отримані предметні знання задля розуміння специфіки комунікації фахівців конкретної галузі, залучати їх і використовувати під час перекладу.

Отже, формування професійної компетентності перекладача конкретної галузі діяльності у мовному вищому закладі повинно здійснюватися не лише з фокусуванням на професійну компетентність студентів за основним фахом, але й з оволодінням конкретними предметними знаннями. Звідси, мета розробленої нами інтегрованої / мережевої моделі навчання галузевому перекладу полягає у формуванні професійної компетентності перекладача, під якою розуміється готовність і здатність здійснювати переклад на професійному рівні з

використанням як внутрішніх (ключових компетентностей), так і зовнішніх ресурсів (інформаційних технологій, корпусної лінгвістики тощо). До того ж такий процес здійснюється поетапно як оволодіння конкретними перекладацькими завданнями, де будь-яке завдання виступає як базис навчального модуля. Навчальний процес спрямовується на отримання інтегративних знань, тобто на формування професійної компетентності студентів як за основним фахом, так і оволодіння спеціальними предметними знаннями.

3.2 Методичний алгоритм навчання перекладу англійських термінологічних одиниць економічної сфери діяльності: IT-підхід

У цьому підпункті пропонується розроблений нами методичний алгоритм навчання перекладу терміноодиниць та текстів англійськомовного економічного дискурсу з використанням інформаційних технологій задля формування інформаційно-технологічної компетенції галузевого перекладача.

Методичний алгоритм навчання перекладу терміноодиниць та текстів англійськомовного економічного дискурсу з використанням інформаційних технологій базується не лише на урахуванні інформаційного підходу, але й з опертям на компетентісно-інтегративний підхід, а також враховується вторинна мовна особистість перекладача.

Розроблений методичний алгоритм спирається на дидактичні та загальні методичні принципи, а також на низку конкретних методичних принципів, що є вагомими задля формування інформаційно-технологічної компетенції перекладача терміноодиниць та текстів англійськомовного економічного дискурсу (міждисциплінарна інтеграція знань, оптимальність вибору IT задля вирішенні конкретного перекладацького завдання; поетапне формування інформаційно-технологічної компетенції перекладача терміноодиниць та текстів англійськомовного економічного дискурсу) [5; 14 та інші].

Алгоритм методики навчання перекладу терміноодиниць та текстів англійськомовного економічного дискурсу з використанням інформаційних технологій включає п'ять послідовних етапи, що корелюють з основними етапами перекладацької діяльності:

1 етап – підготовка до відтворення терміноодиниць та текстів англійськомовного економічного дискурсу з використанням інформаційних технологій;

2 етап – розуміння і інтерпретація терміноодиниць та текстів англійськомовного економічного дискурсу з використанням інформаційних технологій;

3 етап – відтворення терміноодиниць та текстів англійськомовного економічного дискурсу з використанням інформаційних технологій;

4 етап – редагування виконаного перекладу терміноодиниць та текстів англійськомовного економічного дискурсу з використанням інформаційних технологій;

5 етап – відправлення викладачеві на перевірку.

Навчальний процес із застосуванням розроблюваного алгоритму методики навчання перекладу терміноодиниць та текстів англійськомовного економічного дискурсу з використанням інформаційних технологій здійснюється у комп'ютерному класі. Під час підготовки до занять за розробленою методикою студенти самостійно працюють на персональних комп'ютерах в домашніх умовах. Студенти користуються безкоштовним програмним забезпеченням, відповідно, не вимагають додаткових матеріальних витрат та наявності ліцензій, що забезпечує їх доступність в процесі навчання. До того ж згідно такого методичного алгоритму значна увага зосереджується на самостійній роботі студентів, організація якої визначається конкретними завданнями.

Отже, розроблюваний нами методичний алгоритм навчання перекладу терміноодиниць та текстів англійськомовного економічного дискурсу з використанням інформаційних технологій сприяє поступальному інтегруванню

у процес підготовки галузевих перекладачів основних етапів перекладу – підготовка до перекладу, розуміння і інтерпретація висхідного іншомовного тексту, відтворення тексту перекладу, редагування тексту перекладу та відправлення виконаного перекладу для перевірки викладачеві.

Розглянемо зазначений методичний алгоритм більш детально на прикладі такої навчальної теми як «Підбір перекладацьких еквівалентів із застосуванням інформаційних технологій».

Спочатку надаємо студентам методичну інструкцію, тобто покроковий алгоритм підбору перекладацьких відповідностей і еквівалентів за участі інформаційних технологій з урахуванням практичних умінь і навичок роботи студентів з інформаційними технологіями:

1. Здійсніть оптимальний вибір необхідних інформаційних технологій задля вирішення завдання (базовий ІТ перелік ІТ надається студентам викладачем).

2. Оцініть адекватність знайденого перекладацького еквівалента з урахуванням дискурсивних, жанрово-стилістичних і лексико-граматичних особливостей англійських та українських економічних текстів.

3. Зупиніть підбір еквівалентів, якщо відчуваєте помилковість щодо підбору адекватної відповідності, еквівалента шуканої терміноодиниці і зверніться за допомогою до викладача.

Далі задля формування стратегії підбору необхідної відповідності /еквівалента і набуття / вдосконалення практичних умінь і навичок роботи з обраними інформаційними технологіями пропонується низка навчальних вправ:

КОМПЛЕКС ВПРАВ: ІТ-ПІДХІД

1. Виокреміть у фрагментах текстів незнайому соціокультурну і фонову лексику та заповніть таблицю:

Реалії	
Потенційний еквівалент	
Пошукова система	
Значення	
Обраний еквівалент	

2. Виокреміть у фрагментах текстів невідомі загальноекономічні терміни. Знайдіть їх відповідності та еквіваленти за допомогою одного з представлених багатомовного або двомовного словника. Заповніть таблицю:

Загальноекономічне слово	
Електронний словник (URL)	
Значення	
Обраний еквівалент	

3. Виокреміть у фрагментах текстів незнайомі терміни або термінологічні словосполучення. Здійсніть підбір їх перекладацьких еквівалентів за допомогою словника, представленого на сайті <http://www.multitran.com>

4. Виокреміть у фрагментах текстів незнайомі терміни. Використовуйте представлені пошукові системи для з'ясування їх коректного формулювання українською мовою. Заповніть таблицю:

Термін	
Можливий еквівалент	
Пошукова система	
Варіанти формулювання	
Обраний еквівалент	

5. Вивчіть алгоритм підбору відповідників і еквівалентів соціокультурної лексики зі статті *Floating rate* в мережі Інтернет на американському сайті «Investopedia», де відкривається доступ до архівів, авторами яких є фінансові експерти, фахівці у сфері економіки. Знайдіть перекладацькі відповідності та еквіваленти соціокультурної лексики зі статті.

6. Знайдіть алгоритм підбору перекладацького відповідника конкретному терміну *floating rate* зі статті, значення якого не було знайдено у відомих довідкових джерелах, за допомогою словника синонімів англійської мови. З метою зіставлення / оцінки відповідності результатів підбору перекладацьких відповідностей і еквівалентів:

1. Відкрийте сторінки Універсального англо-українського бізнес-словника (<https://bookland.com/download/8/82/82960/sample.pdf>) [80] та A Dictionary of Economics (5 ed.) / By John Black. URL: <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780198759430.001.0001/acref-9780198759430> [83]. Вивчіть системи навігації цих електронних словників, визначте послідовність дій підбору еквівалентів необхідним лексичним одиницям.

2. Підберіть еквівалент термінологічного словосполученню *yield curve* за допомогою Універсального англо-українського бізнес-словника [81]. Яке з обраних значень є найбільш адекватним? Обґрунтуйте відповідь.

3. Скористайтеся словниками Універсальний англо-український бізнес-словник [80] та A Dictionary of Economics [83] для підбору адекватного еквіваленту термінологічній одиниці *extensive form* з тексту *Floating rate*. Оцініть обране значення в контексті об'єктивності, точності, відповідності дискурсивним і жанровим чинникам іншомовного тексту.

Варто додати, що з метою контролю в методичному алгоритмі наявні такі завдання:

1. Уявіть, що Ви проходитье стажування у Бюро перекладів, де Вам надано завдання перекласти економічну статтю «*Floating rate*». Виокреміть з тексту загальноекономічну лексику, терміни, прецизійні слова, реалії, знайдіть їх

адекватні перекладацькі відповідники та еквіваленти за допомогою інформаційних технологій. Отримані результати роботи унаочніть в такій таблиці:

Іншомовна одиниця мови	
Категорія слова (термін, реалія тощо)	
Інструмент пошуку, значення	
Обраний еквівалент	
Оцінка якості обраного еквіваленту	

2. Надайте співстудентам економічний текст, над перекладом якого Ви працюєте, а також список незнайомих Вам лексичних одиниць із зазначенням знайдених за допомогою ІТ перекладацьких відповідників і еквівалентів. Надішліть результати пошуку іншим студентам на рецензування електронною поштою. Проаналізуйте зауваження, внесіть необхідні корегування, врахуйте їх у процесі відтворення тексту перекладу.

3. Оцініть за 100-бальною системою власний ступінь досягнення мети перекладу. Сформуйте список незнайомих Вам лексичних одиниць з економічної статті, над якою Ви працюєте. Вкажіть знайдені перекладацькі еквіваленти та відповідники, а також інформаційні технології, що були використані задля вирішення перекладацького завдання. Результати роботи заархівуйте, відправте вкладеним файлом викладачеві електронною поштою.

Методика навчання перекладу економічних текстів із застосуванням інформаційних технологій має широкі перспективи задля подальших досліджень, оскільки такі технології є динамічно змінюваною сферою, що зумовлюється об'єктивними потребами новітнього розвитку суспільства. Звідси, варто формувати актуальні знання, навички та вміння в галузі перекладу із застосуванням інформаційних технологій, вагомим є подальше розроблення методик, психолого-педагогічного середовища, що сприяє формуванню адекватних сьогоднішньому розвитку інформаційно-технологічних знань, навичок, умінь і готовності та здатності використовувати у процесі вирішення

перекладацьких завдань з урахуванням новітніх інформаційних технологій (систем комп'ютерного (машинного) перекладу, системи пам'яті перекладів, електронні двомовних конкордансів тощо), що стрімко набувають розвитку в перекладацькому просторі галузевого, іншими словами, професійно зорієнтованого перекладу.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Результати дослідження методики навчання галузевого перекладу з урахуванням інформаційних технологій уможливили зробити такі висновки.

Формування професійної компетентності перекладача конкретної галузі діяльності у мовному вищому закладі повинно здійснюватися не лише з фокусуванням на професійну компетентність студентів за основним фахом, але й з оволодінням конкретними предметними знаннями. Звідси, мета розробленої нами інтегрованої / мережевої (за Н.М. Гавриленко) моделі навчання галузевому перекладу полягає у формуванні професійної компетентності перекладача, під якою розуміється готовність і здатність здійснювати переклад на професійному рівні з використанням як внутрішніх (ключових компетентностей), так і зовнішніх ресурсів (інформаційних технологій, корпусної лінгвістики тощо). До того ж такий процес здійснюється поетапно як оволодіння конкретними перекладацькими завданнями, де будь-яке завдання виступає як базис навчального модуля. Навчальний процес спрямовується на отримання інтегративних знань, тобто на формування професійної компетентності студентів як за основним фахом, так і оволодіння спеціальними предметними знаннями.

Методичний алгоритм навчання перекладу терміноодиниць та текстів англійськомовного економічного дискурсу з використанням інформаційних технологій включає п'ять послідовних етапів, що корелюють з основними етапами перекладацької діяльності:

1 етап – підготовка до відтворення терміноодиниць та текстів англійськомовного економічного дискурсу з використанням інформаційних технологій;

2 етап – розуміння і інтерпретація терміноодиниць та текстів англійськомовного економічного дискурсу з використанням інформаційних технологій;

3 етап – відтворення терміноодиниць та текстів англійськомовного економічного дискурсу з використанням інформаційних технологій;

4 етап – редагування виконаного перекладу терміноодиниць та текстів англійськомовного економічного дискурсу з використанням інформаційних технологій;

5 етап – відправлення викладачеві на перевірку.

Розроблений нами методичний алгоритм навчання перекладу терміноодиниць та текстів англійськомовного економічного дискурсу з використанням інформаційних технологій сприяє поступовому інтегруванню у процес підготовки галузевих перекладачів як основних етапів перекладу – підготовка до перекладу, розуміння і інтерпретація висхідного іншомовного тексту, відтворення тексту перекладу, редагування тексту перекладу та відправлення виконаного перекладу для перевірки викладачеві, так і міждисциплінарного інтегрування знань задля ефективної підготовки майбутніх перекладчів конкретної професійної сфери діяльності.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Вивчення та синтез теоретичних доробок із теми магістерської роботи, а також аналіз емпіричного матеріалу дозволили вичерпно вирішити поставлені завдання та узагальнити результати дослідження у таких висновках:

1. Зміни новітнього суспільного розвитку, а саме тотальна глобалізація та інтеграція, спричиняють стрімке зростання інформаційно-комунікативних технологій, сприяють новим геоекономічним зрушенням, політичній, економічній та культурній інтеграції, що у свою чергу, забезпечує перманентне вдосконалення корпусу термінів у різних галузях діяльності. Звідси, у межах новітньої термінознавчої науки, як частини мовознавства, не втрачають актуальності наукові розвідки щодо опису термінологічних систем та проблеми перекладу терміноодиниць та текстів різних інституційних дискурсів, англомовного економічного дискурсу зокрема.

2. Витоки термінознавчої науки як самостійного напрямку беруть свій початок у 30-х роках минулого століття. Фундатором вітчизняного термінознавства є Д.С. Лотте, перша концептуальна стаття якого була присвячена проблемам уніфікації та стандартизації технічної термінології. До того ж праці таких вчених-лінгвістів як Г. О. Винокура, О.О. Реформатського, С.В. Гриньова, Р.Г. Піотровського, Т.Р. Кияка, В.І. Карабана, Л.М. Черноватого, Ю.А. Зацного та багатьох інших сприяли становленню вітчизняного термінознавства як науки.

Початок зарубіжної термінознавчої діяльності пов'язують з першими доробками австрійського вченого Ойгена Вюстера.

3. На сучасному етапі розвитку термінології виокремлюють такі вектори її дослідження:

1. Ономасіологічний вектор (вивчення специфіки семантики, морфології, морфолого-синтаксичного термінотворення).

2. Гносеологічний вектор (розгляд когнітивних аспектів семантики термінів).

3. Функціональний вектор (вивчення специфіки функцій терміна).

4. Типологічний вектор (дослідження взаємодії окремих типів і класів термінів з позначуваними ними поняттями та кореляції терміна з іншими класам і підкласами одиниць мови).

5. Стилiстичний вектор (опис термінів, що утворюються і використовуються у конкретній для них сфері, а також в межах загальноновживаної лексики).

6. Термінографічний вектор (проблеми уніфікації термінів і терміносистем в умовах глобалізаційних процесів та інтеграції наукового знання).

3. Термінологічна система – це лінгвістична модель певної спеціальної галузі знань, компонентами якої є терміни, що об'єднуються в різноманітні групи, різні за позначуваними поняттями, за формальними ознаками, за своїм статусом в терміносистемі. Виокремлення термінологічних систем повинно здійснюватися з урахуванням таких характеристик:

- цілістність: терміносистема – це континуум термінів для реалізації єдиного поняття;

- структурність: терміносистемі притаманні структурні відношення між елементами, що репрезентуються через термінологічні поля, ряди, ієрархічні залежності, а також родо-видові та інші відношення; вона повинна також входити в систему більш високого порядку, оскільки терміносистема є частиною мовної системи загалом;

- елементність: терміносистема повинна являти собою сукупність виокремлених певним способом елементів;

- функціональність: термінологія використовується для вираження будь-якої галузі людської діяльності;

- динамічність: терміни можуть змінюватися як у плані вираження, так і в плані змісту.

4. Найбільш поширеними словотвірними моделями продукування англomовних економічних термінологічних одиниць є:

- іменник + іменник (abatement cost, quota sample, yield curve);
  - прикметник + іменник (abnormal profit, extrapolative expectations, extensive form, vertical equity);
  - дієприкметник + іменник (accelerated depreciation, issued capital);
  - прийменникові сполучення (managerial theories of the firm, factor(s) of production, system of market-makers).
- noun + noun (abatement cost, quota sample, yield curve);
  - adjective + noun (abnormal profit, extrapolative expectations, extensive form, vertical equity);
  - participle + noun (accelerated depreciation, issued capital);
  - prepositional combinations (managerial theories of the firm, factor (s) of production, system of market-makers).

Зокрема, із понад 200 відібраних нами термінологічних одиниць виокремлено 122 двокомпонентних термінологічних словосполучення; 21 трикомпонентне термінологічне словосполучення; 9 чотирьохкомпонентних термінологічних словосполучень; 3 п'ятикомпонентних термінологічних словосполучень; 1 шестикомпонентне термінологічне словосполучення; 1 семикомпонентне термінологічне словосполучення. Усі інші термінологічні одиниці є простими термінами-словами.

5. У процесі перекладу англomовних економічних термінів спостерігаються неспівпадіння, що виявляються під час співставлення одиниць мови оригіналу та мови перекладу на структурно-семантичному рівні. В нашому дослідженні вони представлені трьома основними типами: неспівпадіння в морфо-синтаксичній структурі; неспівпадіння в лексичному складі; неспівпадіння в лексико-граматичній структурі термінів мови оригіналу та мови перекладу.

6. Відмінності в граматичній будові мов є основною причиною розбіжностей в морфо-синтаксичній структурі англійських термінів, що складаються з двох і більше іменників, і їх українських еквівалентів. Найбільш продуктивній в утворенні англійських економічних термінів граматичній структурі «іменник + іменник» (N + N) в українських термінах, зазвичай, відповідає конструкція «прикметник + іменник» (Adj + N).

7. Семантичні неспівпадіння між економічними термінами англійської та української мов відображають відмінності в точному обсязі поняття, що зумовлюється застосовуваними системами та методиками відбору та його статусом у системі понять. Також основні відмінності в термінодериваційних системах понять англійської та української мов можуть реалізовуватися і в повній відсутності еквівалентів.

8. Аналіз незначного англійського термінологічного масиву засвідчує про домінування двохкомпонентних термінологічних словосполучень, оскільки вони є релевантним мовним засобом для різних сфер економічної діяльності. Англійські економічні терміни, як і будь-які інші мовні одиниці, є неоднорідними. Різновиди таких термінологічних номінацій зумовлюються подвійною природою терміну: з одного боку, його приналежністю до лексичної системи мови, з іншого – специфікою, позначуваного ним спеціального поняття і особливостями відношень між ними.

9. У процесі перекладу термінологічної лексики економічної галузі виникають труднощі у підборі точного перекладного відповідника, що є необхідною умовою адекватного перекладу. Переклад термінів, що відрізняються за лексичним складом, спричиняє практичну складність: він вимагає від перекладача як розуміння значення терміна мови оригіналу, так і знання термінів мови перекладу і не допускає калькування. Особливої уваги потребує проблема перекладу багатокомпонентних термінологічних словосполучень, що вимагає особливого розроблення вправ, спрямованих на навчання їх перекладу. До того ж поява неогенних термінів економічної сфери вимагає систематизації та упорядкування конкретних термінологічних

підсистем англійської та української мов зазначеної тематики та зумовлює необхідність укладання нових двомовних термінологічних словників.

10. Розроблений нами методичний алгоритм навчання перекладу англійських термінологічних одиниць із застосуванням інформаційних технологій спирається як на поступальне інтегрування у процес підготовки галузевих перекладачів як основних етапів перекладу – підготовка до перекладу, розуміння і інтерпретація тексту оригіналу, відтворення тексту перекладу, редагування тексту перекладу, так і міждисциплінарне інтегрування знань задля ефективної підготовки майбутніх перекладчів конкретної професійної сфери діяльності.

Я, Чайка Тетяна Юріївна, своїм підписом засвідчую, що моя кваліфікаційна робота «Англомова економічна терміносистема: перекладацький вимір» виконана з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи я дотримувався(-лась) принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

Підпис

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авербух К. Я. Загальна теорія терміна. К.: Вища школа, 2004. 252 с.
2. Авербух К. Я. Термінологічна варіантність і деякі проблеми прикладної лінгвістики. К.: Вища школа, 2001. 210 с.
3. Авербух К.Я. Общая теория термина. М.: Издво МГОУ, 2006. 252 с.
4. Алексеева Л.М. Проблемы термина и терминообразования. Пермь: Пермский ун-т, 1998. 120 с.
5. Алферова Д. А. Модульное обучение переводу научно-технических текстов с использование информационных технологий: автореф. диссертации на соискание ученой степени кандидата педагогических наук: специальность: 13.00.02 – теория и методика воспитания (иностраный язык, уровень профессионального образования). Москва, 2010. 26 с.
6. Ахромеева Т.С. Синергетика и сетевая реальность. Препринты ИПМ им. М.В. Келдыша. 2013. № 34. 32 с. URL : <http://library.keldysh.ru/preprint/asp?id=2013-34> 9 (дата звернення: 13.10. 2020).
7. Беляева М., Табанакова В.Д. Знаковая природа экономического термина как основа перевода. URL: // <http://www.utmn.ru> (дата звернення: 27.09.20).
8. Березин Ф.П., Головин Б.Н. Общее языкознание. М.: 1979. 387 с.
9. Володіна М. Н. Теорія термінологічної номінації. Львів : Наутілус, 1997. 180 с.
10. Винокур Г. О. О некоторых явлениях в словообразовании в русской технической терминологии. М.: Труды МИФЛИ, 1939. 420 с.
11. Володіна М. Н. Теорія термінологічної номінації. Львів: Наутілус, 1997. 180 с.
12. Гавриленко Н.Н. Модульный подход в процессе обучения переводу в сфере профессиональной коммуникации. Вестник МГЛУ «Инновационные

подходы в обучении иностранным языкам». Сер. «Педагогические науки». 2010. Вып. 12 (591). С. 122–130.

13. Гавриленко Н.Н. Особенности поэтапной подготовки отраслевых переводчиков. Вестник МГПУ. Сер. Языковое образование. Методика преподавания филологических дисциплин. 2018. №1. С. 86–93.

14. Гавриленко Н.Н. Методика реализации компетентного подхода при обучении переводу. Программно-методическое обеспечение профессионально ориентированной подготовки по иностранному языку в лингвистическом вузе. Вестник МГЛУ. Сер. «Педагогические науки». 2015. Вып. 14 (725). С. 113–128.

15. Герд А. С. Значение термина и научное знание. Научно-техническая информация. 1991. № 10. С. 1–4.

16. Головин Б.И. История отечественного терминоведения. Направления и методы терминологических исследований: Очерк и хрестоматия. В 3 т. Т. 2. М.: Московский Лицей, 1995. 345 с.

17. Гореликова С. Н. Природа терміна і деякі особливості термінотворення в англійській мові. Одеса: Вісник ОДУ, 2002. 89 с.

18. Гринев СВ. Введение в терминоведение. М.: Московский Лицей, 1993. 309 с.

19. Д'яков А. С. Основи термінотворення. К .: КМ Academia, 2000. 218 с.

20. Дуда О. І. Семантична єдність терміна як мовного знака (на матеріалі англійських термінів економічної галузі). Наукові записки Національного університету «Острозька академія». 2016. Серія «Філологічна». Випуск 60. С. 310–312.

21. Зимняя И.А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентного подхода в образовании. М.: Исслед. центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. 42 с.

22. Епарина Е. С. К вопросу становления терминосистемы экономики (словообразовательный аспект). URL: [https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-](https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu)

stanovleniya-terminosistemyekonomiki-slovoobrazovatelnyy-aspekt(дата звернення: 12. 09. 20).

23. Капанадзе Л. А. Про поняття «термін» і «термінологія». URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/109054/05Kapnadze.pdf?sequence=121> (дата звернення: 18.12. 2020).

24. Квитко И. С. Термин в научном документе. Львов: Изд-во при Львовском ун-те, 1976. 128 с.

25. Квитко И. С., Лейчик В. М., Кабанцев Г. Г. Терминоведческие проблемы редактирования. Львов, 1986. 150 с.

26. Кобякова І. К., Т. Ю. Чайка Проблема збереження глибинної структури тексту під час перекладу (на прикладі текстів економічної спрямованості). Південний архів (філологічні науки). 2020. Вип. 83. С. 84–93. URL : <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/49358> (дата звернення : 18.12. 2020).

27. Комарова З. И. Семантическая структура специальных слов и ее лексикографическое описание. Свердловск, 1991. С. 44.

28. Коровкина М. Е. Теоретические аспекты смыслового моделирования специального перевода с родного языка на иностранный (на материале публицистических текстов экономической тематики): дисс. ... на соискание к. филол. н.: специальность 10.02.20 – сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание. Москва, 2017. 241 с.

29. Коровкина М.Е. Модель профессиональных переводческих компетенций сквозь призму вторичной языковой личности. Вестник ПНИПУ «Проблемы языкознания и педагогики». 2015. № 3 (13). С. 89–94.

30. Лейчик В. М. Оптимальная длина и оптимальная структура термина. Вопросы языкознания. 1981. № 2. С. 63–73.

31. Лотте Д. С. Основы построения научно-технической терминологии. Вопросы теории и методики. М.: Изд-во АН СССР, 1961. 158 с.

32. Лотте Д. С. Образование и правописание трехэлементных научно-технических терминов. М.: Наука, 1968 119 с.

33. Лейчик В. М. Когнітивне терміноведення – п'ятий етап розвитку терміноведення як провідної научної дисципліни рубежу ХХ-ХХІ століть. URL: <https://www.vestnik-mgou.ru/Articles/Doc/1131> (дата звернення : 18.12. 2020).
34. Маркова А.К. Психология профессионализма. М.: Знание, 1996. 308 с.
35. Некрасова Т.В. Системность организации терминологических единиц в сфере профессиональной коммуникации. Вестник Башкирского университета. 2007. Т.12. № 4. С. 115–118.
36. Ольшкі Л. Історія наукової літератури на прикладі нових мов. URL: http://yakov.works/lib_sec/15_o/ls/hki_1933.htm (дата звернення: 19.11. 2020).
37. Попова З. Д. Лексическая система языка: (внутренняя организация, категориальный аппарат и приемы изучения). Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1984. 148 с.
38. Поршнева Е.Р. Междисциплинарные основы базовой лингвистической подготовки специалиста-переводчика: дис. ... д-ра. пед. наук. Казань, 2004. 425 с.
39. Прунч, Э. Пути развития западного переводоведения. От языковой асимметрии к политической. М.: Р.Валент, 2015. 512 с.
40. Реформатский А. А. Что такое термин и терминология. М., 1959. 253 с.
41. Реформатский А. А. Термин как член лексической системы языка. Проблемы структурной лингвистики 1967. М.: Наука, 1968. С. 103–125.
42. Реформатский А.А. Введение в языковедение: Учебник для вузов. М.: Аспект-Пресс, 2002. 432 с.
43. Симоненко Л. В. Українська наукова термінологія: стан та перспективи розвитку. Українська термінологія і сучасність. 2001. Вип. ІV. С. 3–8.

44. Суперанская А.В., Подольская Н.В., Васильева Н.В. Общая терминология: вопросы теории. М.: Либроком, 2012. 248 с.
45. Тарева Е.Г. Оценивание качества подготовки переводчиков (анализ зарубежных подходов). Профессионально ориентированный перевод: реальность и перспективы: сб. науч. тр. 10-й Междунар. науч.-метод. конф. / под ред. Н.Н. Гавриленко. М.: Изд-во РУДН, 2015. С. 276–287.
46. Татаринov В. А. Общее терминоведение: энциклопедический словарь. М.: Московский лицей, 2006. 528 с.
47. Фахрутдинова Д. Р. Системно-сопоставительное исследование терминологии войсковой противовоздушной обороны английского и русского языков: дис. ... канд. филол. наук. Казань, 1999. 195 с.
48. Хакимова Г. Г. Развитие терминологии как отдельной дисциплины и ее статус в современном языкознании. Вестник Башкирского университета. 2012. Т. 17. №2 С. 954.
49. Хакимова Г. Г. Термин как лингвистическая единица, термин в рамках теории терминополья. Вестник Башкирского университета. 2013. Т. 18. № 4. С. 1140.
50. Халеева И.И. Основы теории обучения пониманию иноязычной речи. М.: Высш. шк., 1989. 238 с.
51. Хухуни Г.Т. «Прогресс в языке» и межъязыковая передача: известное и спорное. Материалы VIII междунар. науч.конф. по актуальным проблемам теории языка и коммуникации, 27 июня 2014 г. М.: Международные отношения, 2014. С. 25 – 32.
52. Шарафутдинова Н. С. Филологические науки. Вопросы теории и практики. Тамбов: Грамота, 2016. № 6(60). Ч. 3. С. 168–171.
53. Швейцер А.Д. Теория перевода: статус, проблемы, аспекты. М.: Наука, 1988. 216 с.
54. Швейцер А.Д. Междисциплинарный статус теории перевода. Тетради переводчика. Вып. 24. М.: МГЛУ, 1999. С. 20 – 31.

55. Шлейвис П.И. Лингвистически релевантные характеристики терминологических единиц. Вопросы теоретической и прикладной лингвистики. 2016. Т. 2. №4. С. 21–22.

56. Шмелева О. Ю. Современные подходы к определению термина как специальной единицы языка. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennye-podhody-k-opredeleniyu-termina-kak-spetsialnoy-edinitsy-yazyka> (дата звернення: 2. 09. 2020).

57. Щигло Л. В. Основи теорії та практики перекладу. Німецька мова. Суми : Сумський державний університет, 2015. 214 с.

58. Щигло Л. В., Белява К. Р. Труднощі перекладу англomовних науково-технічних термінів. Подолання мовних та комунікативних бар'єрів: освіта, наука, культура: збірник наукових праць. Київ, 2020. С. 383–386.

59. Budin G. Prospects of a philosophy of Terminology. Terminology Science and research: Journal of the International Institute for Terminology. 2003. Termnet Publisher. Vol. 14. P. 71–80.

60. Durieux C. Fondement didactique de la traduction technique. Paris: La maison du dictionnaire, 2010. 181 p.

61. Felber H. Terminology Manual. Vienna: Infoterm, 1984. 426 p.

62. Gavrilenko N.N. Methods to realize competence-building approach while teaching translation. Mathematic education. 2016. Volume 11. Issue 7. pp. 2151–2161. URL: <http://iejme.com/makale/84> (дата звернення: 10.10.2020).

63. Grinev S. Terminological foundations of reasoning: towards the general theory of evolution of human knowledge. Terminology Science and research: Journal of the International Institute for Terminology. 2003. Termnet Publisher. Vol. 14. 51 p.

64. Grosbois M. Didactique des langues et technologies. De l'EAO aux reseaux sociaux. Paris: Presses de l'universite Paris-Sorbonne, 2013. 177 p.

65. Ladmiral J.-R. La traduction: de l'experience a la reflexion. L'experience de traduire. Paris: Honore Champion, 2015. P. 71–82.

66. Newmark Peter A textbook of translation. New York: Prentice Hall, 1988. 311 p.
67. Pihkala T. Socioterminology. URL: http://www.tsk/ti/ti101_teksti.html (дата звернення: 23.09.20).
68. Plassard F. Lire pour traduire. Paris: Presses Sorbonne Nouvelle, 2007. 324 p.
69. Referentiel de competences de l'EMT-2017. URL:http://ec.europa.eu/info/sites/info/files/emt_competence/fwk_2017_en_web.pdf (дата звернення: 10.10.2020).
70. Reinhold N. Going Criss-cross: after the Cross-cultural Perspective. Article. Going East: Discovering New and Alternative Traditions in Translation Studies. Ed. by Larisa Schippel and Cornelia Zwischenberger. Series «Transkulturalitaet – Translation – Transfer». Berlin: Frank & Timme, 2017. pp. 191 – 220.
71. Sager J. A Practical Course in Terminology Processing. Amsterdam: John Benjamins, 1990. 214 p.
72. Schubert K. Specialized Communication Studies: An expanding discipline Bern, Berlin: Peter Lang, 2011. 58 p.
73. Snell-Hornby M. The training of translators and interpreters: old prejudices, new trends and future needs. Разработка концепции модульного курса референт-переводчика в области гуманитарных и социально-экономических наук. Тезисы докладов. М.: 1998. С. 36 – 39.
74. Snell-Hornby M. Translation Studies. An integrated approach. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1988/1995. 172 p.

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

75. Герасимчук Л. Новий практичний економічний словник. Англо-український та українсько-англійський / Л. Герасимчук. К.: Криниця, 2003. 352 с.

76. Завадський Й. С. Економічний словник / Й. С. Завадський. К.: Кондор, 2006. 355 с.
77. Краус Н. М. Українсько-російсько-англійський термінологічний словник з економічної теорії / Н. М. Краус. К.: Центр учбової літератури, 2015. 328 с.
78. Словарь МУЛЬТИТРАН. URL: <https://www.multitran.com> (дата звернення: 23.09.20).
79. Глумачний англо-український словник економічних термінів з елементами теорії та проблематики. Дидактичний довідник / Р. Яковенко. Кіровоград, 2015. 130 с.
80. Глумачний українсько-англійський словник економічних термінів і термінологічних словосполучень : довід посіб. / О.В. Горпинич. Д : НГУ, 2016. 74 с.
81. Універсальний англо-український бізнес-словник. URL: <https://bookland.com/download/8/82/82960/sample.pdf> (дата звернення: 23.09.20).
82. Фінансово-економічний словник : словник-довідник / кол. авт. : Юнін О. С., Круглова О. О., Савельєва М. О. та ін. Дніпро, 2018. 164 с.
83. Black J. A Dictionary of Economics (5 ed.) / By John Black. URL: <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780198759430.001.0001/acref-9780198759430> (дата звернення: 23.09.20).

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

84. 50-best-mutual-funds. URL: <https://money.com/the-50-best-mutual-funds-of-the-2019/> (дата звернення: 23.09.20).
85. College-application-process-the-best-tips. URL: <https://money.com/college-application-process-the-best-tips/> (дата звернення: 23.09.20).
86. Depositing-money-with-qr-code. URL: <https://www.kuveytturk.com.tr/en/branchlessbanking/mobilebranch/depositing-money-with-qr-code> (дата звернення: 23.09.20).

87. Government-pays-have-baby-low-birth-rate. URL:
<https://money.com/government-pays-have-baby-low-birth-rate/> (дата звернення:
23.09.20).
88. How-to-buy-the-house-with-student-loan-debt. URL:
<https://money.com/how-to-buy-the-house-with-student-loan-debt/> (дата звернення:
23.09.20).
89. Investopedia. URL:
<https://www.investopedia.com/terms/i/insidertrading.asp> (дата звернення: 13.11.
2020).
90. Japans-topix-etfs-continue-to-attract-cash. URL:
<https://www.wsj.com/articles/japans-topix-etfs-continue-to-attract-cash-115860461?mod=searchresults&page=1&pos=8> (дата звернення: 23.09.20).
91. What Is Business Accounting? URL: <https://bizfluent.com/info-8120801-business-accounting.html> (дата звернення: 24.09.20).

SUMMARY

The master thesis focuses on the changes in the society development, including, total globalization and integration, cause rapid growth of information and communicative technologies, emergence of new geo-economic challenges, make for political, economic and cultural integration, which in turn makes for permanent enriching of scientific terms corpus in various spheres of knowledge. That is why study of terminological systems development is leading within the modern linguistic science.

In the sphere of economy and adequate translation of economic terminology are especially important in the epoch of economic relationship development and rapid economic reforms.

The modern stage of terminology science development is characterized by significant theoretical and methodological breakthroughs, but the modern terminology science has also its own drawbacks, such as ambiguity of ideas about some particular problems.

The origins of terminology as an independent field date back to the 30s of last century. The founder of domestic terminology is D. S. Lotte, whose first conceptual article was devoted to the problems of unification and standardization of technical terminology. In addition, the works of such linguists as H. O. Vynokur and O. O. Reformatskyi contributed to the formation of domestic terminology as a science. It is also worth mentioning such representatives of domestic terminology as O. S. Akhmanova, S. V. Hrynov, V. O. Tatarynov, R. H. Piotrovskyi, T. R. Kyiak, V. I. Karaban, L. M. Chernovaty, Y. A. Zatsnyi and many others.

The beginning of foreign terminological research is associated with the first works of the Austrian scientist Eugen Wuster. H. H. Khakimova, analyzing the concepts of E. Wuster and his theory, concluded that it was designed to meet interlingual needs, and not to show the full depth and variability of terminology. This theory is not the most complete and profound reflection of the essence of terminology. However, it became the very basis on which this discipline developed further.

At the present stage of terminology development, the following areas of its research are distinguished:

1. Onomasiological direction (study of the specifics of semantics, morphology, morphological and syntactic term formation).
2. Epistemological direction (consideration of cognitive aspects of semantics of terms and their sets).
3. Functional direction (study of the specifics of the functions of the term).
4. Typological direction (study of the interaction of certain types and classes of terms with the concepts they denote and the correlation of the term with other classes and subclasses of language vocabulary).
5. Stylistic direction (description of terms that are formed and used in their specific field, as well as within the common vocabulary).

As evidenced by the analysis of scientific research in the field of terminology today, the prerogative of their study is terminography, the problems of unification of terms and terminology in the context of globalization and integration of scientific knowledge.

Terminologists of the last century considered the term a special word, a separate product of conscious authorial word formation, and terminology – an isolated, clearly defined subsystem within the general language system.

Terminological system is a linguistic model of a special field of knowledge. The constituent components of the terminological system are terms that are arranged into different groups, are different in the denoted concepts, in formal features, and in their status within the terminological system. The separation of terminological systems should be carried out taking into account the following characteristics:

- integrity: term system is a continuum of terms for the implementation of a single concept;
- structure: terminological system is characterized by structural relations between elements, represented through terminological fields, series, hierarchical dependencies, as well as genus-species and other relations; it must also be part of a higher-order system, as the terminology is a part of the language system as a whole;

- elementality: the terminological system should be a set of elements isolated in a certain way;
- functionality: terminology is used to express any area of human activity;
- dynamism: terms can change both in frames of expression and in frames of content.

Terminology is a continuum of terms with nominative status and the terminological system, in turn, is a dynamic and evolutionary continuum of terms with communicative status. The basis of the terminological system is a specific scientific knowledge or its fragment.

The results of our study show that the most common word-forming models of production of English economic terminological units are:

- noun + noun (abatement cost, quota sample, yield curve);
- adjective + noun (abnormal profit, extrapolative expectations, extensive form, vertical equity);
- participle + noun (accelerated depreciation, issued capital);
- prepositional combinations (managerial theories of the firm, factor (s) of production, system of market-makers).

In particular, we singled out from 200 terminological lexemes 122 two-component terminological phrases (ability to pay); 21 three-component terminological phrases (abuse of dominant position, accommodatory monetary policy, Office for Budget Responsibility); 9 four-component terminological phrases (National Bureau of Economic Research, backward-bending supply curve); 3 five-component terminological phrases (National Institute of Economic and Social Research, quasi-autonomous non-governmental organization, Trade-Related Intellectual Property Rights); 1 - six-component terminological phrase (American Federation of Labor and Congress of Industrial organizations); 1 seven-component terminological phrase (National Association of Securities Dealers Automated Quotation System (NASDAQ)). All other terminological units are simple word terms.

In the process of translating English economic terms, there are differences that are revealed in the process of comparing the units of the source and target languages of translation at the structural and semantic level. In our study, they are represented by three main types: differences in morphological and syntactic structure; differences in lexical composition; differences in the lexical and grammatical structure of the terms of the source and target languages of translation. We emphasize the importance of the differences between the source and target languages of translation of interstate economic relations, as the level of their development also depends on the quality of translation. Differences in the morphological and syntactic structure of economic terms of English and Ukrainian are caused by the belonging one of the components in the structure of terms of English and Ukrainian to different parts of the language. It also happens because of the differences in grammatical structure of these languages and historical features of the nomination in each language.

Differences in the grammatical structure of languages are the main reason for differences in the morphosyntactic structure of English terms, consisting of two or more nouns, and their Ukrainian equivalents. In Ukrainian terms the most productive in the formation of English economic terms grammatical structure «noun + noun» (N + N) usually corresponds to the construction «adjective + noun» (Adj + N), for example, *business proposal* (ділова пропозиція); *reserve account* (резервний рахунок); *tax authorities* (податкова база).

Semantic differences between the economic terms of English and Ukrainian reflect variation in the exact scope of the concept, due to the applied systems and methods of selection and its status in the system of concepts. Also, the main differences in the terminological systems of the concepts of English and Ukrainian languages can be realized in the complete absence of equivalents.

The term functions and develops in language like a word, which is realized in changing, narrowing, expanding its meaning; emergence of new meanings, etc. However, we believe that the unambiguity of the term in a particular language situation should remain one of the main requirements for terminology. Most of these terms are simple words-terms: account, delivery, return, etc. Our sample contains

only a few complex terms with two different meanings. They inherit the key term polysemy, for example:

rate – 1) курс; 2) ставка

fixed rate – 1) фіксований курс; 2) фіксована / тверда ставка відсотка

floating rate – 1) плаваючий курс; 2) плаваюча ставка відсотка

Contrastive method of studying terminological systems allows to identify which language units can be used to ensure the equivalence of translation of temporarily inequivalent terms, based on the resources of commonly used and special language of translation. Here is an example of non-equivalent complex English-language economic terms formed on the basis of one key term and denote opposing concepts that are not differentiated in Ukrainian translation:

basic earnings per share – базовий дохід на одну акцію (без урахування дроблення акцій) and *diluted earnings per share* – зменшений в результаті дроблення акцій / розводнений дохід на одну акцію.

The results of the study show, in the process of translating of the terminological vocabulary of the economic branch there are some difficulties in selecting the exact translation equivalent, which is a necessary condition for adequate translation. The main differentiation in the structure of economic terms of English and Ukrainian languages is observed in the lexical structure and morphosyntactic structure of terms. They have objective linguistic reasons: English terms, the structure of which includes a substantive defining component (noun or noun group), cannot be translated into Ukrainian without differences in morphosyntactic structure due to differences in grammatical structure of languages. Differences in the morphosyntactic structure do not prevent the reproduction of the meaning expressed by the terminological elements of the integral or differential feature. All this allows us to recommend transcription, transliteration and loan translation as methods of translating non-equivalent terminology. The latest stage in the development of

terminology is characterized by significant theoretical and methodological developments, which contributes to the further study of individual terminological systems, features of their structure, patterns and trends.

The analysis of a small English-language terminological array shows the dominance of two-component terminological phrases, as they are a relevant language tool for various spheres of economic activity. English economic terms, like any other language unit, are heterogeneous. Varieties of such terminological nominations are determined by the dual nature of the term: on the one hand, its belonging to the lexical system of language, on the other – the specifics of the special concept denoted by it and the peculiarities of the relationship between them.

In the process of translating the terminological vocabulary of the economic branch there are difficulties in selecting the exact translation equivalent, which is a necessary condition for adequate translation. The translation of terms that differ in lexical composition is a certain practical difficulty: it requires the translator to understand both the meaning of the term of the source language and knowledge of the terms of the target language and does not allow a loan translation.

The problem of multicomponent terminological phrases translation needs special attention, which requires distinctive development of exercises aimed at teaching the process of translation. In addition, the emergence of Neogenic terms in the economic sphere requires the systematization and organization of specific terminological subsystems of English and Ukrainian languages on this topic and necessitates the compilation of new bilingual terminological dictionaries.

The study of the process of terminological systems formation and terminologies is necessary to understand the meaning of a term. Within the framework of strengthening integration processes between states, such results can be useful in the field of international business communication.

The recommendations made as a result of this study have been implemented in the methodology of teaching professionally oriented translation and training of professionally oriented translators.

